

Δρ. Ν. Κ. Ιωαννιζάνης

Ε. Μ. Θ Ω Μ Α · Ι · Δ Η
ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ Ι.Κ.Α.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ
ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΟΣΦΟΡΩΤΕΡΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΜΕΓΕΘΟΣ

6.12

Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ “ΔΕΛΤΙΟΥ ΙΚΑ,,

Μηνὸς Μαΐου 1967

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΟΣΦΩΡΩΤΕΡΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΜΕΓΕΘΟΣ

Υπό Ε. Μ. ΘΩΜΑ·Γ·ΔΗ, Δ/ντοῦ Ι.Κ.Α.

Εἰσαγωγή

Ἡ σημασία τῆς οἰκονομίας διὰ τὴν κοινωνικὴν εὐημερίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁ ρόλος τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς διὰ τὸν ἐπηρεασμὸν τῶν ὑλικῶν ὕρων μιᾶς τοιαύτης εὐημερίας εἶναι πασιφανῆς⁽¹⁾. Ὅσον εὐστοχωτέρα, ὅσον γονιμωτέρα εἰς τὰς παροχὰς τῆς εἶναι ἡ οἰκονομία μιᾶς χώρας, τόσον ὑψηλότερον βιοτικὸν ἐπίπεδον ἐξασφαλίζεται εἰς τὸν πληθυσμὸν τῆς καὶ τόσον ὀλιγώτεροι ὑλικάι ἀνάγκαι θὰ ἀπειλοῦν τὰ ἀσθενέστερα οἰκονομικὰ τμήματα αὐτοῦ. Πρὸς τούτοις ὅσον περισσότερον ἀνθεκτικὴ ἀποδεικνύεται διὰ κοινωνικὰς παροχὰς ἡ οἰκονομία, τόσον σημαντικωτέρα ἀποδεικνύεται ἡ σημασία τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Αὐτονόητον ὅμως εἶναι, ὅτι εἰς κάθε οἰκονομικὴν περίοδον, μόνον ἐκεῖνο δύναται νὰ διανεμηθῇ πού ἔχει παραχθῇ. Εἰδικώτερον ἡ κατανάλωσις ἐνὸς πληθυσμοῦ δύναται νὰ ἱκανοποιηθῇ μόνον ἀπὸ τὸ κοινωνικὸν προϊόν τῆς τρεχούσης περιόδου⁽²⁾. Ὅθεν ἡ δεδομένη κατάστασις τῆς οἰκο-

1. Westphalen, Die theoretischen Grundlagen der Sozialpolitik σελ. 106.—G. Albrecht Sozialpolitik σελ. 40, 1955.—X. Σταμπέλου Κοινωνικὴ Πολιτικὴ καὶ Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης, εἰς «Ἐπιθεώρησιν Ὑπουργείου Ἐργασίας» σελ. 30, 1966.

2. H. Hansen, Die Finanzen der sozialen Sicherung im Kreislauf der Wirtschaft σελ. 10, 1955.

νομίας είναι εκείνη ή οποία θέτει κατά πρώτον λόγον τὰ ὅρια εἰς τὴν κοινωνικοπολιτικὴν δραστηριότητα. Κατὰ δεύτερον λόγον τίθενται εἰς τὴν Κοινωνικὴν Πολιτικὴν καθήκοντα, τὰ ὅποια ἐκτείνονται ἀναλόγως τῆς καταστάσεως τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Πρόκειται ἐδῶ δι' ἐκείνας τὰς ἐπιδιώξεις τῆς Κοινωνικῆς Πολιτικῆς, αἱ ὅποια ἀπορρέουν ἀπὸ ἐντόνους συνειδητὰς κοινωνικὰς διεκδικήσεις· αὗται συνίστανται εἰς τὴν ἐξισορρόπησην τῶν εἰσοδηματικῶν διαφορῶν καὶ δυσμενῶν συνθηκῶν διαβιώσεως, καὶ τὴν ἐξασφάλισιν κατωτάτων ἀνεκτῶν ὁρίων συντάξεων (3). Περαιτέρω ἀνακινεῖ ὁ δυναμικὸς χαρακτήρ τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος, ὁ ὁποῖός βασιζέται εἰς τὴν νεωτεριστικὴν κοινωνίαν, ἕνα νέον πρόβλημα τὸ ὁποῖον ἀπορρέει ἀπὸ τὸ τρίπτυχον: αὔξησης τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος — ἄνοδος τοῦ εἰσοδήματος τοῦ λαοῦ — κυμαινομένη ἀξία τοῦ χρήματος (4). Τὸ τελευταῖον τοῦτο πρόβλημα συνίσταται εἰς τὴν ἀναγκαιότητα δι' ἐναρμόνισιν τοῦ συστήματος κοινωνικῆς ἀσφαλείας πρὸς τὸν δυναμικὸν χαρακτήρα τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος.

Ἡ διαρκῶς ἀναπτυσσομένη τεχνικὴ πρόοδος, ἡ διεύρυνσις τῶν ἐπενδύσεων, ἡ βελτιώσις τοῦ ἐπιχειρησιακοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ ἡ ὁσημέραι εὐρυτέρα ἐφαρμογὴ τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων εἰς τὰ κέντρα παραγωγῆς ὀδηγοῦν πρὸς ἄνοδον τῆς παραγωγικότητος, πρὸς αὔξησην τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τέλος πρὸς μεγιστοποίησιν τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ λαοῦ. Αὕτη μάλιστα ἡδύνατο νὰ ἔχῃ ὡς συνέπειαν μίαν πτώσιν τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν καταναλώσεως (5). Ἡ πείρα ὅμως δεικνύει, ὅτι ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας τῆς οἰκονομίας καὶ μάλιστα ἐξ αἰτίας τοῦ τρόπου ἀντιδράσεως τῶν ἐργοδοτῶν, ἡ πτώσις τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν διὰ τὰ εἶδη διατροφῆς, τὰ προσδιορίζοντα τὸ κόστος τῆς διαβιώσεως δὲν ἐπέρχεται μὲ ἀνάλογον εὐρύτητα ταχύτητα καὶ ἀποτελεσματικότητα (6). Ἐτέρα δυνατότης ἀνόδου τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως συνίσταται εἰς τὴν ὑψωσιν τῶν ὀνομαστικῶν μισθῶν, ἐπιφέρει ὅμως εἰς τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλειαν (καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἀσφάλισιν γήρατος) τὴν ἀναγκαιότητα νὰ συσχετίζη τὰς συντάξεις μὲ τὴν ἐκάστοτε δυναμικότητα τῶν μισθῶν. Ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλισις ἀποτελεῖ κυρίως τὸν μηχανισμόν πραγματοποιήσεως τῶν ἐπιδιώξεων τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς· διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ αὕτη τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὅποιον ἐτάχθη, εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι αἱ παροχαὶ ταύτης, δεόν νὰ εἶναι ἐναρμονισμέναι πρὸς τὰς ἐκάστοτε διαμορφουμένας οἰκουμενικὰς σχέσεις, ὥστε αὗται νὰ παρέχουν κατὰ τὴν ἐπέλευσιν τῆς ἀσφαλιστικῆς περιπτώσεως ἱκανοποιητικὸν ἀντιστάθμισμα διὰ τὴν συνεπεία ταύτης ἐπερχομένην μερικὴν ἢ ὀλικὴν ἀπώλειαν τοῦ ἐκ τῆς ἐργασίας εἰσοδήματος (7). Πρέπει δηλονότι ἡ πραγματοποιηθεῖσα ἀνακατανομὴ τοῦ εἰσοδή-

3. Κ.Ε.Π.Ε., Σχέδιον προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος 1966-70 σελ. 16.

4. W. S. and E. S. Woytinsky, World Population and Production, New York 1953.

5. V. Bethusy-Huc, Das Sozialleistungssystem der Bundesrepublik Deutschland, σελ. 38, 1965.

6. Παράβ. Κ. Δρακάτου, Στατιστικαὶ ἀνάλυσις οἰκονομικῶν θεμάτων σελ. 11, 1966.— Molitor, Soziale Sicherheit als Aufgabe σελ. 13.

7. A. Angelopoulos, Planisme et progrès social, ἴδε Κεφ. Le relevelement du niveau de vie et la securité sociale 1953.

ματος να μη αποτελή αίτιον δυσαρρεσκειῶν ἢ ἀφορμὴν δι' ἀπαίτησιν περαιτέρω μέτρων ἀποσποπούτων τὴν δικαιοτέραν κατανομὴν (8).

Τὸ γεγονός ὅμως, ὅτι ἡ τὸ πρῶτον ἀπονεμηθεῖσα σύνταξις εἶναι ἐνδεχόμενον σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου νὰ μὴ ἀντιπροσωπεύῃ πλέον τὴν ἀρχικὴν σχέσιν μετὰ τὸ ἀντίστοιχον εἰσόδημα τοῦ οικονομικῶς ἐνεργοῦ, λόγῳ τῆς ἐν τῷ μεταξύ μεταβολῆς τῶν οικονομικῶν συνθηκῶν, ὀδηγεῖ εἰς τὴν σκέψιν τῆς ἐκλογῆς τῆς καταλληλοτέρας μεθόδου πρὸς διόρθωσιν τῆς οὕτω δημιουργουμένης ἀδικίας (9).

Ἡ μέθοδος ἡ ὁποία θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ταχυτέραν καὶ πλέον ἀντιπροσωπευτικὴν ἀναπροσαρμογὴν τῆς συντάξεως πρὸς τὸ εἰσόδημα τοῦ οικονομικῶς ἐνεργοῦ θὰ εἶναι ἡ πλέον ἐνδεδειγμένη. Τοιαύτη δὲ εἶναι ὡς ἀπέδειξεν ἡ πείρα εἰς χώρας ὅπου ἐφηρμόσθη ἡ αὐτόματος ἀναπροσαρμογὴ ἐν σχέσει πρὸς ὠρισμένον μέγεθος. Ἡ αὐτόματος ἀναπροσαρμογὴ τῶν συντάξεων εἶναι προτιμωτέρα ἐκείνης, ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται μετὰ τὴν διαδικασίαν τοῦ περιδικίου ἐπανελέγχου τοῦ ὕψους τῶν συντάξεων, ἐπειδὴ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ θέμα τοῦ ὕψους τῆς συντάξεως ἐρευνᾶται μακρὰν τῆς πολιτικῆς καὶ οὕτω θ' ἀπεφεύγοντο ἀνεπιθύμητοι ἀπότομοι διαταραχαὶ εἰς τὴν ζήτησιν ἀγαθῶν (10).

Ἡ ἰδέα τῆς αὐτομάτου ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων τὸ πρῶτον ἐρρίφθη ἀπὸ τὴν Διεθνῆ Ὀργάνωσιν Ἐργασίας κατὰ τὸ ἔτος 1944. Συγκεκριμένως εἰς τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 67 σύστασιν αὐτῆς ἡ ὁποία ἀφορᾷ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς διαβιώσεως ἀναφέρεται «Συντάξεις διὰ διαρκῆ ἀνικανότητα προσπορισμοῦ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων καὶ συντάξεις μελῶν οἰκογενείας θανόντων ὧφειλον νὰ προσαρμόζωνται συνεχῶς πρὸς τὰς οὐσιώδεις μεταβολὰς τοῦ ὕψους τῶν μισθῶν, ἐν σχέσει μετὰ τὸ ἀσκηθὲν ἐπάγγελμα τοῦ ἠσφαλισμένου».

Τὴν σύστασιν ταύτην τῆς Διεθνοῦς Ὀργανώσεως Ἐργασίας ἠκολούθησε κατὰ τὸ ἔτος 1952 ἡ σύμβασις Nr 102 ἀναφορικῶς μετὰ τὰ κατώτατα ὄρια τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλείας. Ἡ ἐν λόγῳ σύμβασις εἰς τὰ ἀρθρα 65 παρ. 10 καὶ 66 παρ. 8 διαλαμβάνει: «Τὰ ποσὰ τῶν τρεχουσῶν, περιοδικῶς ἐπαναλαμβανομένων πληρωμῶν διὰ γῆρας, ἐργατικὰ ἀτυχήματα, ἐπαγγελματικὰ νόσους, ἀναπηρίαν καὶ θάνατον τοῦ ὑποχρέου πρὸς διατροφήν πρέπει νὰ προσαρμόζωνται πρὸς τὰς ἀξιολόγους μεταβολὰς τοῦ ὕψους τῶν γενικῶν ἀπολαυῶν, αἵτινες ἐπηρεάζονται ἀπὸ ἀναλόγους μεταβολὰς εἰς τὸ κόστος διατροφῆς».

Εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἀνωτέρω διεθνεῖς ἐνεργείας ἐκτίθεται μόνον ἡ γενικὴ ἀρχὴ τῆς συνεχοῦς ἀναπροσαρμογῆς, χωρὶς νὰ δίδονται διευκρινίσεις περὶ τοῦ μηχανισμοῦ αὐτῆς.

Αἱ σκέψεις αὗται τῆς Διεθνοῦς Ὀργανώσεως Ἐργασίας, αἵτινες ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον εἶχον περιπέσει εἰς λήθην, περιῆλθον πάλιν εἰς τὸ προσκῆνιον τῆς ἐπικαιρό-

8. Lifmann—Keil, *Ökonomische Theorie der Sozialpolitik—Allgemeine Einführung—* 1961.

9. F. Hillegeist, *Die Pensionautomatik in grundsätzlicher Sicht*, εἰς *Περιοδ. Soziale Sicherheit* σελ. 281, 1963.

10. Ifo—Institut für Wirtschaftsforschung, *Die volkswirtschaftliche Problematik der dynamischen Sozialrente*, 1956.

τητος, χάρις εἰς τὰς προσπάθειαις τῆς Γερμανικῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας κατὰ τὸ 1955 καὶ τῆς Αὐστριακῆς Δημοκρατίας ἀργότερον ν' ἀναμορφώσουν τὸ δίκαιον τῶν συντάξεων καὶ νὰ προσαρμόσουν ταύτας δυναμικῶς πρὸς τὰς ἐκάστοτε οἰκονομικὰς συνθήκας.

Προφανῶς ἐκ τῆς τοιαύτης ἀνακινήσεως τοῦ θέματος τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων εἰς τὰς ἐκάστοτε οἰκονομικὰς συνθήκας ἐν Γερμανίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ, ἐτέθη πάλιν ἐπὶ τάπητος τὸ θέμα τοῦτο κατὰ τὸ 1959 καὶ ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον συζητήσεως τῆς 14ης Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς Διεθνοῦς Ὁργάνωσεως Κοινωνικῆς Ἀσφαλείας κατὰ τὸ 1960.

Ἀφορμὴν διὰ τὴν ἀνακίνησιν τοῦ θέματος τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων πρὸς τὰς ἐπικρατούσας οἰκονομικὰς συνθήκας, ἔδωκε μία μελέτη συγγραφεῖσα ὑπὸ Dr Schreiber μετ' ὅν τίτλον «Existenzsicherheit in der industriellen Gesellschaft.» Αὕτη περιεῖχε συγκεκριμένας προτάσεις διὰ τὴν διαρρύθμισιν τῶν συντάξεων καὶ ἰδίως διὰ τὴν ἀναπροσαρμογὴν ταύτων πρὸς τὴν ἐκάστοτε ἀξίαν τῶν μισθῶν, μιᾶς δηλαδὴ αὐτομάτου ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων.

Παρὰ τὴν ἀσκηθεῖσαν δριμεῖαν κριτικὴν κατὰ τῶν σχετικῶν μελετῶν μετ' ἡμῶν κλιθεῖσαν τῆς δυναμικῆς ἢ αὐτομάτου ἀναπροσαρμογῆς ⁽¹¹⁾, αὐταὶ συνέβαλον τελικῶς, ὥστε νὰ γίνῃ δεκτὴ ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς Βουλῆς ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων εἰς τὸ ἐκάστοτε ὕψος τοῦ μισθοῦ διὰ ψηφίσεως τοῦ σχετικοῦ νόμου κατὰ τὸ 1957.

Ὁσαύτως παρὰ τὴν ἔντονον πολεμικὴν καὶ τὰς ἀπαισιοδόξους προβλέψεις τοῦ Theodor Tomandl εἰς τὴν μελέτην του «Rentenversicherung und Rentendynamik in Österreich» ἐκδοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Institut für angewandte Sozial- und Wirtschaftsforschung ἐν Βιέννῃ τὸ 1962 καθιερώθη καὶ εἰς τὴν Αὐστρίαν ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1966 ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτομάτου ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων ἐν σχέσει μετ' ἐκάστοτε ὕψος τῶν μισθῶν.

I. Τὸ πρόβλημα τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων γενικῶς

Ἐνῶ ὅλοι οἱ εἰς ἐνεργὸν δραστηριότητα εὐρισκόμενοι τόσον οἱ αὐτοτελῶς ἐργαζόμενοι ὅσον καὶ οἱ παρέχοντες ἐξηρημένην ἐργασίαν κατέχουν τὴν δυνατότητα νὰ προσαρμόσουν τὸ εἰσόδημά των πρὸς τὴν πραγματικότητα, οἱ συνταξιούχοι τῶν ὁποίων τὸ ἐκ συντάξεων εἰσόδημα ἔχει ὀρισθῆ διὰ νομοθετικῶν διατάξεων εὐρίσκονται εἰς μειονεκτικὴν θέσιν. Κάθε αὐξήσις τῶν δαπανῶν διαβιώσεως σμικρύνει τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τῶν συντάξεων των ⁽¹²⁾.

Μέχρι τοῦδε τὸ πρόβλημα τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων πρὸς τὰς ἐκάστοτε δημιουργούμενας σχέσεις ἐν τῇ οἰκονομίᾳ, ἀντιμετωπίζετο ὡςάκις ἤσκειτο σχετικὴ πίεσις ὑπὸ τῶν συνταξιούχων διὰ τῆς προσαυξήσεως κατὰ ἓνα ὀρισμένον ποσοστὸν τῆς συντάξεως ἢ διὰ τῆς ἐφ' ἅπαξ καταβολῆς ποσοῦ διὰ τῆς προκλήσεως

11. H. Jecht, Rentenreform und wirtschaftliche Entwicklung σελ. 5, 1957.

12. Παρ. G. Weissenberg, Die Pensionautomatik, eine sozialpolitische Hauptforderung εἰς Περ. Soziale Sicherheit, σελ. 292, 1963.

σχετικῆς νομοθετικῆς πράξεως. Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων ἐμφανίζει τὸ μειονέκτημα, ὅτι ἡ ἐντεῦθεν ἀναπροσαρμογὴ τῶν συντάξεων πραγματοποιεῖται μὲ μεγάλην καθυστέρησιν λόγῳ τῶν σταδίων, τὰ ὅποια πρέπει νὰ διέλθῃ τὸ θέμα, τῶν ἀντιδράσεων τὰς ὁποίας θὰ συναντήσῃ ἀπὸ ἄλλας τάξεις, καθ' ὅσον εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ ἀπαιτηθσόμενα διὰ τὴν ἀναπροσαρμογὴν δαπάναι θὰ ἐπιπέσουν ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ἄλλων τάξεων, τῶν ὁποίων ἡ καταναλωτικὴ ἐκάνότης πρέπει νὰ μειωθῇ ἀντιστοίχως καὶ τέλος τῶν διατυπώσεων αἱ ὁποῖαι ἀπαιτοῦνται ἕως ὅτου ἡ ἐν λόγῳ ἀπόφασις περιβληθῇ τὸν νομοθετικὸν τύπον, ὁ ὁποῖος θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἐν λόγῳ αἰτήματος. Ἐκτὸς ὅμως αὐτοῦ αἱ ἐκάστοτε προσαυξήσεις χορηγούμεναι ἐμπειρικῶς καὶ οὐχὶ ἐν ἀναλογία τῆς διαστάσεως ἡ ὁποία διαπιστοῦται μεταξύ τῆς ὑπολειπομένης ἀγοραστικῆς ἀξίας τῶν συντάξεων καὶ τοῦ κόστους τῶν ἀναγκαιῶν πρὸς ἐπιβίωσιν ἀγαθῶν, δὲν ἐπιφέρουν τὴν δέουσαν ἐξίσωσιν τῶν συντάξεων πρὸς τὰς δημιουργηθείσας οικονομικὰς συνθήκας.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Γενικῶν Ἑθνικῶν Συλλογικῶν Συμβάσεων Ἐργασίας, τὸ κατωτάτον ὄριον ἡμερομισθίου τοῦ ἀνειδικεύτου ἀνδρὸς εἶχεν ἀπὸ τοῦ Λυγούστου 1958 καὶ ἐφεξῆς, τὴν ἀκόλουθον ἐξέλιξιν:

24.8.1958	δρχ.	47.50
1.9.1960	»	52.00
26.6.1961	»	53.00
1.6.1962	»	57.00
1.1.1964	»	64.00
1.11.1966	»	75.00
1.2.1967	»	85.00

Εἰδικώτερον ἡ ἀπὸ 1.1.1964 κατὰ 12% καὶ πλέον αὐξήσις τοῦ κατωτάτου ὁρίου τῶν 57 δραχμῶν εἰς 64 δρχ. θὰ πρέπει νὰ ὑπολογισθῇ ἐτι περαιτέρω προσηυξημένη, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1964 κατὰ 2,20% λόγῳ τῆς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, διὰ πρώτην φορὰν χορηγήσεως εἰς τοὺς ἐργαζομένους ἐπιδόματος ἀδείας, ἀνερχομένου εἰς 6 ἡμερομίσθια, οὕτω:

1.— Μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1959 καὶ 1964, τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως τοῦ κατωτάτου ὁρίου ἠύξθη κατὰ 34,70% συνυπολογιζομένου δὲ καὶ τοῦ ἐπιδόματος ἀδείας ἠύξθη συνολικῶς κατὰ 36,90%. Ἡ ἐκ 2,20% ἐπιπροσθέτως αὐξήσις ἐπὶ τοῦ κατωτάτου ὁρίου ἡμερομισθίου τὸ 1964, λόγῳ τοῦ ἐπιδόματος ἀδείας, ἀνῆλθε κατὰ τὸ 1965 εἰς 4,48%, διότι ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου οἱ ἀπασχολούμενοι δικαιοῦνται ἐπιδόματος ἀδείας ἐκ 13 ἡμερομισθίων ἐτησίως.

2.— Μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1963 καὶ 1964, ἡ αὐξήσις τοῦ κατωτάτου ὁρίου τοῦ ἡμερομισθίου τοῦ ἀνειδικεύτου ἀνδρὸς ἀνέρχεται εἰς:

- 12,0% ἄνευ τοῦ ἐπιδόματος ἀδείας
- 14,2% μετὰ τοῦ ἐπιδόματος ἀδείας.

Διακροῦντος δὲ τοῦ ἔτους 1965, ἡ ἐν λόγῳ αὐξήσις ἀνῆλθεν συνολικῶς εἰς 16,48% (12,00% + 4,48%).

Με έτος βάσεως 1959=100 (47,50 δραχ.), ο δείκτης αύξήσεως του κατωτάτου όριου ήμερομισθίου του άνειδικέτου άνδρος είχε την ακόλουθον άνοδικήν πορείαν. (13).

Έτος	δραχ.	δείκτης	100
1959	47,50	δείκτης	100
1960	52,00	»	109,5
1961	53,00	»	111,6
1962	57,00	»	120,0
1963	57,00	»	122,0
1964	64,00	»	134,7 (+ 2,20=136,9)
1966	75,00	»	155,0
1967	85,00	»	180,0

Έναντι τών άνωτέρω πραγματοποιηθεισών αύξήσεων ήμερομισθίων κατά τās σημειουμένας ήμερομηνίας, έγέγοντο αί κατωτέρω προσαυξήσεις τών συντάξεων. Έκ τής παραβολής τών ήμερομηνιων αύξήσεως ήμερομισθίων και προσαυξήσεως τών συντάξεων γίνεται έμφανής ή σημαντική καθυστέρησις με την όποιαν ακολουθεϊ ή προσαυξήσις τών συντάξεων και μάλιστα ουχι πάντοτε αναλόγως με τās πραγματοποιημένας αύξήσεις ήμερομισθίων.

4% από 1.10.1960	N.Δ. 4104/60
10 ή 12% (έγγάμου ή μη) από 1.1.61	B.Δ. 37/60
6% από 1.1.64	B.Δ. 774/63
12% από 16.4.66	B.Δ. 351/66
10% από 1.12.66	B.Δ. 1036/66

Σύνολον 44%

Δέον να σημειωθῃ, ότι από του έτους 1959, το όποιον ελήφθη ως βάσις = 100 μέχρι 1.2.1967 αί αύξήσεις τών ήμερομισθίων άνῆλθον κατά 80 %, ενώ αί προσαυξήσεις τών συντάξεων, αίτινες έπραγματοποιήθησαν από 1.10.1960 μέχρι 1.12.1966 άνῆλθον μόνον εις 44%. Έκ τών άνωτέρω συνάγεται, ότι το σύνολον τών προσαυξήσεων τών συντάξεων ύπολείπεται έναντι του συνόλου τών αύξήσεων τών ήμερομισθίων κατά 36 %, ενώ είναι ειςέτι άγνωστον μετα πόσον χρονικόν διάστημα θα προσαυξηθούν αί συντάξεις και πώς θα διαγράφεται τότε ή σχέσις μεταξύ ποσοστου αύξήσεως ήμερομισθίου, με βάσιν το έτος 1959, και προσαυξήσεως συντάξεων.

Όπως απέδειχθη από την ιστορικήν άνδρομήν, ή άποστολή μιās αναπροσαρμογής τών συντάξεων συνεπέα τών διακυμάνσεων προς τās εν τῇ οικονομία σχέσεις τίθεται διαρκώς εκ νέου και μάλιστα εις ώρισμένας περιόδους με διάφορον έπιτακτικότητα. Διερωτάται κανείς το όλον θέμα τι εξέλιξιν δύναται να προσλάβη εις το μέλλον. Θεωρούμεν σκόπιμον προς κρίσιν του όλου θέματος όπως διακρίνωμεν μίαν σειράν

13. 'Η Έλληνική Βιομηχανία, σελ. 122-123, 1964, "Έκδοσις Συνδέσμου Έλλήνων Βιομηχάνων. Ώσαύτως Θ. Μουρούτη, 'Η διάρθρωσις μισθών και ήμερομισθίων εις την ελληνικήν βιομηχανίαν και βιοτεχνίαν κατά τās έτη 1961-64, "Έκδοσις 1966. 'Ανάτυπον εκ του Περιδ. «Σπουδών... Όμοίως Θ. Μουρούτη : «'Η εξέλιξις τών μισθών και ήμερομισθίων (1961-66)». Εις Περ. «Νέα Οικονομία» σελ. 221, 1967.

διαφόρων τύπων τῆς ἐξελίξεως τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου (14). Ἀκολούθως θὰ φανῆ, ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων ἀναλόγως μὲ τὰς δημιουργηθείσας προϋποθέσεις ἢ λύεται ἀφ' ἑαυτοῦ ἢ ἀπαιτεῖ τὴν θέσπισιν ἐιδικῶν μέτρων.

Τύπος 1.

Τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τοῦ πληθυσμοῦ παραμένει στάσιμον. Αὐτὴ ἡ σταθερότης εἶναι δυνατὴ α') ἐφ' ὅσον παραμένουν εἰς τὰ αὐτὰ ἐπίπεδα οἱ μισθοὶ καὶ αἱ τιμαὶ, β') ἐφ' ὅσον ἰσοδυναμῶς ἀνέρχονται (ἢ κατέρχονται) τιμαὶ καὶ μισθοί.

Μία ἀναπροσαρμογὴ τῶν συντάξεων θὰ ἦτο ἀναγκαία εἰς τὴν (β) περίπτωσιν.

Τύπος 2.

Ὁ μέσος ὄρος τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου παρουσιάζει μίαν καθοδικὴν πορείαν.

Τοῦτο δύναται νὰ συμβῇ :

α') ἐφ' ὅσον παραμένουν αἱ τιμαὶ εἰς τὰ αὐτὰ ἐπίπεδα καὶ οἱ μισθοὶ κατέρχονται.

β') ἐφ' ὅσον ἀνέρχονται αἱ τιμαὶ καὶ παραμένουν εἰς τὰ αὐτὰ ἐπίπεδα (ἢ δὲν ἀνέρχονται μὲ τὸν αὐτὸν ρυθμὸν μὲ τὸν ὅποιον ἀνέρχονται αἱ τιμαὶ) οἱ μισθοί.

Ἐνδείκνυται ὡς ἀναγκαία μία ἀναπροσαρμογὴ τῶν συντάξεων εἰς τὴν α' περίπτωσιν, ἐφ' ὅσον τοῦτο δὲν θὰ ἐπιφέρῃ μίαν μετατροπὴν τῆς ἀναδιανομῆς τοῦ εἰσοδήματος πρὸς ὄφελος τῶν συνταξιούχων καὶ εἰς βάρος τῶν οἰκονομικῶς ἐνεργῶν. (15).

Τύπος 3.

Τὸ μέσον βιοτικὸν ἐπίπεδον τοῦ πληθυσμοῦ ἀνέρχεται ἐν συνδυασμῶ μὲ τὴν αὐξανομένην παραγωγικότητα τῆς οἰκονομίας. Ὁ τύπος αὐτὸς θεωρεῖται «ὡς φυσιολογικὴ περίπτωσις» βάσει τῶν δεδομένων τῶν δύο τελευταίων δεκαετιῶν.

Ἐνταῦθα πρέπει πάλιν νὰ διαχωρίσωμεν δύο δυνατότητας:

α') Τὸ ἀνερχόμενον βιοτικὸν ἐπίπεδον πραγματοποιεῖται ἐφ' ὅσον παραμένουν εἰς τὰ αὐτὰ ἐπίπεδα οἱ μισθοὶ ἐν ὄψει ὑποβιβασμοῦ τῶν τιμῶν.

Αὐτὴ ἡ ἐξέλιξις καθιστᾷ περιττὰ ἰδιαιτέρα μέτρα ἀναπροσαρμογῆς ἀναφορικῶς μὲ τὸ ἐκ συντάξεων εἰσόδημα, καθ' ὅσον εἰς τοὺς συνταξιούχους, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τοὺς οἰκονομικῶς ἐνεργούς τὸ εἰσόδημα αὐξάνει συνεπεῖα τῆς ἀνερχόμενης παραγωγικότητος καὶ τῆς ἐν ὄψει πτώσεως τῶν τιμῶν εἰδῶν διατροφῆς.

β') Ἡ ἄνοδος τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου πραγματοποιεῖται διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν μισθῶν καὶ ἐφ' ὅσον παραμένουν αἱ τιμαὶ εἰς τὰ αὐτὰ ἐπίπεδα ἢ καὶ τὸ συνηθέστερον ἐφ' ὅσον αὐταὶ ἀνέρχονται βαθμιαίως. Ἡ περίπτωσις αὕτη κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ αἰῶνος ἦτο πολὺ ὀλίγον χαρακτηριστικὴ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὅποιον ἐπραγματοποιεῖτο ἡ τεχνικὴ καὶ οἰκονομικὴ πρόοδος. Σταθερὸς στόχος τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς εἶναι ἡ διηρηκτὴς ἐπιδιώξις τῆς πραγματώσεως τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως διὰ τῆς κινητοποιήσεως

14. Ἴδε σχετικῶς Ν. Μαριματάκη, Τὸ ἐπίπεδον διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ, εἰς Περιδ. «Σπουδὰς» σελ. 64 καὶ ἐπ., 1956-57.—H. Jecht, Ökonomische Probleme der Produktivitätsrente σελ. 17 καὶ ἐπ. 1956.

15. Παραβ. ἐπ' αὐτοῦ Α. Kayser, Ἡ προσαρμογὴ τῶν συντάξεων γήρατος πρὸς τὰς διακυμάνσεις τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν μιᾶς χώρας. Μετάφρασις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Δ. Χρυσανθοκισπούλου, Δελτίον Ι.Κ.Α. 1963 σελ. 580,.

ἔλων τῶν ἀργουσῶν δυνάμεων τόσον διὰ τὸ παρὸν ὅσον καὶ διὰ τὸ μέλλον, καθ' ὅσον αὕτη ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως (16).

Κατὰ ταῦτα ἡ ἐξάντλησις ἔλων τῶν ἐν τῇ οἰκονομίᾳ ἐργατικῶν καὶ παραγωγικῶν δυνάμεων εἰς ἓν δεδομένον χρονικὸν σημεῖον συνθέτει τὴν φύσιν τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως, συνεπιφέρει ἡμῶς ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὴν τάσιν πρὸς γενικὴν ἀνάδον τῶν τιμῶν, λόγῳ τῆς ἠύξημένης ζήτησεως τῶν εἰδῶν καταναλώσεως (17). Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀσχέτως ἄλλων ἐπιδράσεων εὐνοϊκῶν διὰ τὴν οἰκονομίαν εἶναι ἀνεπιθύμητον ὡς πρὸς τοὺς συνταξιούχους ὡς ἔχον δυσάρεστον ἀντίκτυπον ἐπὶ τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν συντάξεων τῶν.

Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν εἶναι ἀναγκαῖα μία ἀναπροσαρμογὴ τῶν συντάξεων ἀπὸ πλευρᾶς τοῦ κόστους διατροφῆς. Ἄλλὰ καὶ εἰς τὸ πρῶτον ἐνδεχόμενον τῆς ὑπὸ (β') περιπτώσεως δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ μὴ προβῇ τις εἰς τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῶν συντάξεων πρὸς τὰς μεταβολὰς τοῦ ὕψους τῶν μισθῶν, ἐὰν δὲν θὰ ἤθελε νὰ ἴδῃ τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τῶν συνταξιούχων κατερχόμενον κατὰ μεγαλύτερον ἢ μικρότερον βαθμὸν κάτω τοῦ γενικοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ.

1.— Δεοντολογία τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων

Ἡ ἀποστολὴ τῶν μελλοντικῶν ἀναπροσαρμογῶν τῶν συντάξεων πρὸς τὰς ἐκάστοτε μεταβαλλομένας οἰκονομικὰς σχέσεις περιλαμβάνει δύο διαφορὰ ἐπὶ μέρους καθήκοντα καὶ μάλιστα:

1) Τὸν ἀρχικὸν καθορισμὸν τῆς συντάξεως εἰς τοιοῦτον ὕψος ὥστε νὰ ἐπιτευχθῇ μία ἀνάλογος σχέσις πρὸς τὸ γενικὸν βιοτικὸν ἐπίπεδον κατὰ τὸ χρονικὸν σημεῖον τοῦ καθορισμοῦ ταύτης.

2) Τὴν περιοδικὴν ἀναπροσαρμογὴν τῶν ἤδη καθορισθεισῶν συντάξεων πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν ἐν τῇ οἰκονομίᾳ σχέσεων.

Ἐφ' ὅσον εἶναι ἀναμφισβήτητος ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν καθορισθεισῶν ἤδη εἰς τὸ παρελθὸν συντάξεων, ἀναφύεται τὸ ἐρώτημα ἐὰν καὶ κατὰ πόσον πρέπει ἡ συμμετογὴ τῶν συνταξιούχων πρὸς τὴν ἀνερχομένην παραγωγικότητα νὰ εἶναι πλήρης. Ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἀπόψεως ἐπροτάθη, ὅτι ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγῆς εἰς οὐδεμίαν αἰτιώδη συνάφειαν εὐρίσκειται πλέον μὲ τὴν δρᾶσιν τῶν συνταξιούχων, καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν δίκαιον θὰ ἦτο οἱ οἰκονομικῶς ἐνεργοὶ μὲ ἀναλόγως μεγαλύτερον μέρος νὰ συμμετέχουν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς παραγωγῆς, δηλ. οἱ τὴν ἀποψὴν ταύτην ὑποστηρίζοντες ἀρνοῦνται τὴν θεωρητικὴν θεμελίωσιν τῆς διεκδικήσεως τῶν συνταξιούχων.

Ἐνα ἀκόμη ἐπιχείρημα, τὸ ὁποῖον ἀντιτείνεται συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι συνεπιεῖα τῶν διαρθρωτικῶν μεταβολῶν εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ πληθυσμοῦ, λόγῳ τῆς μειώ-

16. Α. Angelopoulos, Planisme et progrès sociale σελ. 143, 1953.

17. Παρ. Α. Σκουνάτσου, Πληθυσμιακὸν Πρόβλημα καὶ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις, εἰς τόμον οἰκονομικῆς ἀνάπτυξεως τῆς Ἑλλάδος σελ. 175, 1960. Ὡς «πληθυσμιακὸν πρόβλημα» νοεῖται ἐν τῇ σημειομένη μελέτῃ τὸ πρόβλημα τῆς ὑποαπασχολήσεως καὶ πλήρους ἀπασχολήσεως καὶ οὐχὶ μὲ τὴν μαλθουσιανὴν ἔνοιαν τοῦ ἔρου.

σεως τῆς θνησιμότητος καὶ τῆς παρατάσεως τῆς ζωῆς τῶν πέραν τῶν 65 ἐτῶν συνταξιούχων (18), ἓνα σοβαρὸν μέρος τοῦ καθαροῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος θὰ διατεθῆ πρὸς ὄφελος τῶν συνταξιούχων, καὶ ὅτι ἔνεκα τούτου μία πλήρης βελτίωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν συνταξιούχων θὰ ἐπέφερον μίαν ἀβάστακτον ἐπιβάρυνσιν τῶν οικονομικῶς ἐνεργῶν. Τοῦτο δὲ θὰ ἐπετείνετο εἰσέτι, προκειμένου διὰ τὰς ἰδικὰς μας συνθήκας, δοθέντος ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἠσφαλισμένων θὰ βαίνει μειούμενος ἢ μὴ ἱκανοποιητικῶς αὐξάνομενος, εἴτε ἐκ δημογραφικῶν λόγων, συνεπεία τῆς μειώσεως τῶν γεννήσεων, εἴτε λόγῳ μεταναστευτικῆς διαρροῆς (19).

Μία ἀπάντησις εἰς τὸ θέμα τῆς δικαίας κατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος τῆς παραγωγῆς μεταξὺ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ καὶ τῶν συνταξιούχων δὲν θὰ εἶναι δυνατὴ μὲ βάσιν οἰκονομοεπιστημονικὰ κριτήρια.

Ἐν τούτοις μία κατάφασις εἰς τὸ θέμα τοῦτο, ὡς μιᾶς ἐνεργείας ἐπιβαλλομένης ἐκ πνεύματος κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, θὰ ἦτο σύμφωνος μὲ τὴν ἀποψιν «τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου».

II. Ἡ ἀναπροσαρμογὴ τῶν συντάξεων διὰ τῆς καθιερώσεως τῆς ἀρχῆς τῆς δυναμοποιήσεως (αὐτοματοποιήσεως) τῶν συντάξεων καὶ αἱ δυνατότητες διαμορφώσεως αὐτῆς

Αἱ προοδευτικώτεροι τάσεις, αἵτινες ἐπικρατοῦν εἰς τὴν νεωτέραν κοινωνικὴν πολιτικὴν ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἐξίσωσιν τοῦ ἐπιδεικνυομένου ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν θέσιν ἐκάστου ἀτόμου τόσον κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐνεργουῦ του συμμετοχῆς εἰς τὴν οἰκονομικὴν διαδικασίαν, ὅσον καὶ κατὰ τὸν χρόνον κατὰ τὸν ὅποιον δικαιωματικῶς ἐν μέρει ἢ ἐξ ὀλοκλήρου, προσωρινῶς ἢ ὀριστικῶς ὡς ἀνεργὸς εἶναι δέκτης παροχῶν κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. Ὁ οἰκονομικῶς ἐνεργὸς καὶ δικαιωματικῶς ἀνεργὸς εἶναι κοινωνικοπολιτικῶς ἐν ἴσῃ μοίρᾳ. Παρ' ὅλον ὅτι ὑφίστανται ποσοτικά διαφοραὶ ἰδίως μεταξὺ τῶν χρηματικῶν παροχῶν τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως καὶ τῶν εἰς μισθούς καὶ ἡμερομίσθια ἐκφραζομένων παροχῶν πρὸς τοὺς ἐνεργῶς εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν συμμετέχοντας, ἐν τούτοις ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς πολιτικῆς θεωροῦνται ἰσότιμοι.

Αἱ θεμελιώδεις αὐταὶ ἀντιλήψεις ὀδηγοῦν εἰς νεωτεριστικὰς λύσεις ὠρισμένων προβλημάτων τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλείας. Ἐνα ἐκ τῶν ρευμάτων τῆς νεωτέρας κοινωνικῆς πολιτικῆς ἀποφασιστικῆς προόδου ἐν σχέσει μὲ τὰ προϋσχίσαντα συνί-

18. Ε. Τσουκάτος, Κοινωνικὴ ἀσφάλις καὶ συντάξεις εἰς Δελτίον Ι.Κ.Α. 1959· σελ. 106-107, Bethusy—Huc, Das Sozialleistungssystem der Bundesrepublik Deutschland σελ. 45, 1965. Ὁσάυτως Xaver Kaufmann, Die Überalterung, Zürich σελ. 42, 1960, Σ. Χατζόγλου, Ἐργατικὸν δυναμικὸν ἐν Ἑλλάδι, εἰς Περ. «Σπουδαί» σελ. 461, 1964. «Οὕτω προκύπτουν ἀξιόλογοι διαπιστώσεις ὡς πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῶν δημογραφικῶν χαρακτηριστικῶν : αὐξήσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν 65 καὶ ἄνω ἐτῶν, ἧτις ἐμφαίνει ἐπιμήκυνσιν τοῦ μέσου ὄρου ζωῆς».

19. Β. Βενετάνη, Ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ μέχρι τοῦ ἔτους 2001, εἰς Περ. «Νέα Οἰκονομικὰ» σελ. 443, 1966.—Β. Βαλαώρα, Δυσμενεῖς αἱ δημογραφικὰ μας προοπτικὰ εἰς Περ. «Νέα Οἰκονομικὰ» σελ. 971, 1965, Ξ. Ζολώτα, Μετανάστευσις καὶ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις σελ. 46, 1966.

σταται εἰς τὴν μετάστασιν ἀπὸ τὴν στατικὴν εἰς τὴν δυναμικὴν κοινωνικὴν πολιτικὴν⁽²⁰⁾.

Προϋπόθεσις τῆς δυναμικῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς εἶναι μία ὑπὸ τοῦ Κράτους προγραμματισμένη πολιτικὴ ἐπεκτατικῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως διὰ τῆς ὁποίας ἐπιτυγχάνεται νὰ ὑπερακοντισθοῦν τὰ μέχρι τοῦδε ἐπιτευχθέντα οικονομικὰ ἀποτελέσματα, πρὸς τὸ ἐπίπεδον τῶν ὁποίων ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ τείνει νὰ εὐθυγραμμίσῃ ἀναλόγως τὰς παροχὰς τῆς⁽²¹⁾. Τοῦτο δὲ πραγματοποιεῖται διὰ τῆς διανομῆς τοῦ εἰσοδήματος συνεπεῖα τῆς ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀσκουμένης εἰσοδηματικῆς πολιτικῆς διὰ τῆς ὁποίας σκοπεῖται ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἀθνεστερέων οικονομικῶς τάξεων μεταξὺ τῶν ὁποίων προέρχουν οἱ ἀτόμαχοι τῆς ἐργασίας⁽²²⁾.

Ἐπιδίωξις δὲ τῆς δυναμικῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς μεταξὺ ἄλλων εἶναι ἡ ἐξίσωσις τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως μεταξὺ συντάξεων γῆρατος καὶ ἐργατικοῦ εἰσοδήματος καὶ ἡ ἐγγύησις σταθερῶν συντάξεων διὰ τῆς διατηρήσεως τῆς ἀξίας των ἐν συναρτήσει μὲ τὰς ἐκάστοτε διαμορφουμένους ἐν τῇ οἰκονομικῇ σχέσει.

Τοῦτο διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐφαρμοσθῇ μία νέα μέθοδος, ἡ ὁποία τὸ ἄπαξ καθορισθὲν ὕψος τῆς συντάξεως δυναμικῶς ἢ καὶ αὐτομάτως συνδέει κατὰ νόμον πρὸς τὴν ἐξέλιξιν ἐνὸς μεταβλητοῦ μεγέθους καὶ οὕτω ἐπιτυγχάνεται ἐπιτάχυνσις καὶ ἀντικειμενοποίησης τῆς διαδικασίας ἀναπροσαρμογῆς⁽²³⁾. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι γύρω ἀπὸ τὰς ἐννοίας αὐτὰς ἐπικρατεῖ κάποια σύγχυσις. Δι' αὐτὸ πρέπει νὰ διευκρινισθῇ, ὅτι εἰς τὴν ἐννοίαν τοῦ αὐτομάτου ἐξυπακούεται καὶ ἡ δυναμικὴ, ἐνῶ ἀντιθέτως ἡ δυναμικὴ διὰ νὰ χωρήσῃ καὶ ἐπιτελέσῃ τὴν ἀποστολὴν τῆς ἀπαιτεῖται μία πρόσθετος ἐνέργεια τοῦ νομοθέτου⁽²⁴⁾.

Ὅθεν γεννᾶται τὸ πρόβλημα προσανατολισμοῦ πρὸς τὸ καταλληλότερον μέγεθος πρὸς τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ συνδεθοῦν αἱ συντάξεις.

Ἡ ἐπιδίωξις αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ προϋποθέτει τὴν ἐξακριβώσιν ὀρισμένων κριτηρίων, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ εἶναι ἀποφασιστικὰ διὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ ὕψους τῶν συντάξεων. Τοιαῦτα κριτήρια εἶναι:

- 1) Προσανατολισμὸς τῶν συντάξεων πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῶν τιμῶν.
- 2) Προσανατολισμὸς τῶν συντάξεων πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ καθαροῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.
- 3) Προσανατολισμὸς τῶν συντάξεων πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῶν μισθῶν.

20. H. Jecht, Rentenreform und wirtschaftliche Entwicklung—Probleme und Gefahren—σελ. 10, 1957.

21. Kurt Jantz, Zur Sozialreform in der Bundesrepublik Deutschland, εἰς *Περ. Soziale Sicherheit*, σελ. 151, 1965.

22. Δ. Καλιτσονάκη, Εἰσοδηματικὴ Πολιτικὴ, εἰς *Οἰκονομικὴν καὶ Λογ.* Ἐγκυκλοπαίδειαν Τόμος Γ' σελ. 484.

23. H. Jecht, Ökonomische Probleme der Produktivitätsrente—σελ. 25, 1956.

24. K. Wolff, Der Automatik—Index εἰς *Περ. Soziale Sicherheit*—σελ. 300, 1963.

1.— Προσανατολισμός πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῶν τιμῶν

Εἰς κάθε σύστημα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων ἐξυπακούεται ἡ πρόθεσις τοῦ νομοθέτου νὰ θέτῃ εἰς τὴν διάθεσιν ἐκάστου συνταξιούχου μίαν σύνταξιν ἣτις θὰ τοῦ ἐξασφαλίσῃ ἓνα Minimum τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν διαβίωσίν του.

Ἐφ' ὅσον ἡ παρεχομένη ὀνομαστικὴ σύνταξις ἀπωλέσει ἐντὸς συντόμου ἢ ἀπωτέρου χρόνου μέρος τῆς ἀγοραστικῆς ἀξίας τῆς, τὸ γεγονός τοῦτο πρέπει νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἀναγκαιότητα μιᾶς ἀναλόγου ὑψώσεως τοῦ ποσοῦ τῆς ὀνομαστικῆς συντάξεως. Ζήτημα ὅμως γεννᾶται πῶς πρέπει νὰ κριθῇ ἡ ἀνάλογος ὑψώσις. Ἐφ' ὅσον πραγματοποιεῖται ἡ ἀναπροσαρμογὴ σύμφωνα μὲ ἓνα δείκτην τιμῶν, τότε τίθεται ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ἐρώτημα τῆς ἐκλογῆς τῶν εἰδῶν. Εἶναι προφανές, ὅτι ἡ ἐκλογὴ αὕτη πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ τὰ ἀναγκαῖα πρὸς διαβίωσιν ἀγαθὰ. Παραρπιπτόντως ἀναφέρεται ὅτι παρ' ὕμιν ὁ ἀδείκτης τιμῶν καταναλωτοῦ περιλαμβάνει 200 εἶδη, τὰ ὅποια κατενεμήθησαν πρῶτον εἰς ἑννέα κυρίας ὁμάδας καὶ κατόπιν εἰς 27 ὑποομάδας.

Διὰ τὸν ὑπολογισμόν τῶν διαφορῶν εἰδικῶν δεικτῶν χρησιμοποιοῦνται ὡς συντελεσταὶ σταθμίσεως τὰ ποσοστὰ τῶν δαπανῶν, αἱ ὅποια προέκυψαν κατόπιν εἰδικῆς ἐρεύνης τῶν οἰκογενειακῶν προϋπολογισμῶν (25).

Ἦδη ἡ σύγκρισις αὕτη τῶν ἀναγκαίων πρὸς διαβίωσιν ἀγαθῶν ὑπόκειται εἰς στάθμισιν ἐντὸς σχετικῶς εὐρυτέρων ὁρίων. Πρὸς τούτοις δὲν πρέπει νὰ παροραθῇ ὅτι ἡ ἐκλογὴ αὕτη τῶν ἀγαθῶν (ἀντικειμενοποίησις τῆς ὁποίας δὲν εἶναι ἐφικτὴ) θὰ πρέπει νὰ παραμείνῃ σταθερὰ ἕως ὅτου ἐπέλθουν οὐσιώδεις μεταβολαὶ εἰς τὰς κατακλιωτικὰς συνθηκὰς (26).

Γενικῶς ἡ ἐνέργεια μιᾶς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων πρὸς τὸν δείκτην τιμῶν πρέπει πρὸς τοῦτο νὰ τείνῃ, ὥστε παρὰ τὰς ἐκάστοτε ἐπερχομένας μεταβολὰς εἰς τὴν ἀξίαν τῆς συντάξεως νὰ δύναται ν' ἀποκτηθῇ ἡ ἰδίᾳ ποσότης ἀγαθῶν.

Ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ τιμὴ ἐνὸς ἀγαθοῦ εἶναι ἡ σχέσηις, ἡ ὁποία ὑφίσταται μεταξὺ δοθείσης ποσότητος αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ποσότητος τινὸς χρήματος πρὸς τὴν ὁποίαν ἀνταλλάσσεται τὸ ἀγαθόν, ἔπεται ὅτι ἡ παρακολούθησις τῶν ἀξιομειώσεων τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν παρακολούθησιν τῶν διακυμάνσεων τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ νομίσματος, εἰς τρόπον ὥστε αἱ ἐκφράσεις «γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν» καὶ «ἀγοραστικὴ δύναμις τοῦ νομίσματος» νὰ εἶναι ἀντίστροφοι. Ὁ δείκτης τῶν τιμῶν τοῦ καταναλωτοῦ καταρτιζόμενος ὡς πρὸς βᾶσιν 100 τοῦ Ἰουνίου 1959 ἀποτελεῖ στατιστικὸν ὄργανον μετρήσεως τῶν διακυμάνσεων τῶν τιμῶν τῶν καταβαλλομένων ὑπὸ τοῦ τελευταίου καταναλωτοῦ.

25. Ν. Μουσοῦτη, Τιμάρθροι, εἰς Οἰκονομικὴν καὶ Λογιστ. Ἐγκυκλοπαίδειαν, Τόμος Θ' σελ. 800, 1957. Κ. Δρακάτου, Ἀνάλυσις τῆς γενικῆς τάσεως τῶν τιμῶν καταναλωτοῦ. Παραβ. ὡσαύτως εὐρυτέραν θεωρητικὴν ἐπισκόπησιν τοῦ θέματος ὑπὸ Κ. Κεβόρκ: Πρότυπον ἀστικῆς καταναλώσεως ἐν Ἑλλάδι καὶ διεθνεῖς συγκρίσεις, οἰκονομετρικὴ ἀνάλυσις βάσει οἰκογενειακῶν προϋπολογισμῶν δαπανῶν 1962, εἰς Ἀρχεῖον Μελετῶν Τραπεζῆς Ἑλλάδος.

26. Olmar Rodler, Probleme der Rentenanpassung εἰς Περ. Soziale Sicherheit σελ. 218, 1961.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται, ὅτι ὁ δείκτης τιμῶν θὰ ἠδύνατο νὰ σχηματίζῃ τὴν βάσιν μιᾶς ἀνατιμήσεως τῶν συντάξεων. Τοῦτο ὅμως ἐν μέρει μόνον ἱκανοποιεῖ, καθ' ὅσον καθιγλώνει τὰς συντάξεις μετὰ τινὰ καθυστέρησιν εἰς τὰ νέα ἐπίπεδα τῶν τιμῶν, ἐκτὸς τούτου δὲν θὰ ἠδύνατο ἡ προσαρμογὴ πρὸς τὸν δείκτην τιμῶν νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὸ ἐπιτακτικὸν κοινωνικοπολιτικὸν αἴτημα, δηλ. νὰ παρέχεται εἰς τοὺς συνταξιούχους καὶ εἰς τοὺς ἐν οἰκονομικῇ ἐνεργείᾳ ἢ δυνατότητι νὰ συμμετέχουν εἰς τὸ ἀνερχόμενον βιοτικὸν ἐπίπεδον (27).

Ἡ περαιτέρω ἐξέλιξις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου εὐρίσκει τὴν ἔκφρασίν του εἰς τοῦτο, ὅτι δηλ. ὄχι μόνον περισσότερα ἀγαθὰ, ἀλλὰ καλυτέρα ποιότητος νὰ εὐρίσκονται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ συνταξιούχου, ἀλλὰ ἀκόμη οἱ μὲ τὴν αὐξοῦσαν παραγωγικότητα ἀνυψούμενοι μισθοὶ νὰ πραγματοποιήσουν μίαν αἰσθητὴν καταναλωτικὴν διεύρυσιν (28).

Ἐκτὸς τῶν δυσχερειῶν αἵτινες ἀπαντῶνται διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ δείκτου τιμῶν, ὡς μεγέθους διὰ τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῶν συντάξεων καὶ ἕτερος λόγος συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς μὴ προτιμήσεως τούτου· οὗτος συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἐκ γενομένων παρατηρήσεων τόσον παρ' ἡμῖν ὅσον καὶ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα αὐξήσις τῶν τιμῶν δὲν παρακολουθεῖται ἀναλόγως ἀπὸ τὴν αὐξήσιν τῶν μισθῶν, ὡς συνάγεται ἐκ τῶν παρατιθεμένων δύο πινάκων, ἀλλ' ἡ αὐξήσις τῶν μισθῶν ὑπερτερεῖ σχεδὸν σταθερῶς τῆς αὐξήσεως τῶν τιμῶν. Συγκεκριμένως ἐκ τοῦ παρατιθεμένου πίνακος ἐμφαίνοντος τὴν ἐξέλιξιν ἀποδοχῶν ἐργατῶν κατὰ τὰ ἔτη 1961-66 προκύπτει ὅτι ἐναντι σημειωθείσης αὐξήσεως μεταξὺ τῶν ἀνωτέρω ἐτῶν κατὰ 46,1% τοῦ δείκτου ἀποδοχῶν τῶν ἐργατῶν (ἀμφοτέρων τῶν φύλων), ὁ δείκτης τιμῶν καταναλωτοῦ κατὰ σημειωμένην περίοδον ἐσημείωνεν αὐξήσιν κατὰ 12%, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἄνοδον τοῦ δείκτου πραγματικῶν ἀποδοχῶν κατὰ 27,1% κατὰ τὴν ἐν λόγῳ περίοδον (29).

ΑΥΣΤΡΙΑ

ΕΛΛΑΣ

Δείκτης τιμῶν		Δείκτ. μισθῶν		Δείκτ. τιμῶν		Δείκτης μισθῶν	
1958	100	100	1959	100	100		
1959	102,5	102,5	1960	102,3	109,5		
1960	104,9	109,8	1961	104,1	111,6		
1961	108,4	117,8	1962	103,8	120,0		
1962	112,6	129,2	1963	106,9	120,0		
			1964	107,8	134,7		

Πηγή: G. Weissenberg, Die Pensionsautomatik—eine sozial politische Hauptforderung εἰς Soziale Sicherheit σελ. 292, 1963

Πηγή: Ἡ Ἑλληνικὴ Βιομηχανία 1964 σελ. 124, Ἐκδόσεις Συνδέσμου Ἑλλήνων Βιομηχάνων.

27. W. Schreiber, Existenzsicherheit in der industriellen Gesellschaft.

28. Παρ. Κ. Μπανταλόγια, Ἡ συνολικὴ κατανάλωσις σελ. 4, 1962. Ἐκδόσεις Γραφείου Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν Α.Β.Σ. Πειραιῶς.

29. Θ. Μουρούτη, Ἡ ἐξέλιξις μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων (1961-66) εἰς Περ. «Νέα Οἰκονομία» σελ. 223, 1967.

Π ί ν α ξ

Ἐμφανίων τὴν ἐξέλιξιν ἀποδοχῶν ἐργατῶν κατὰ τὰ ἔτη 1961-1966

Ἔτη	Δεῖχται ὄνομ. ὥρομισθ. ἀμφοτέρων τῶν φύλων	Δείκτης τιμῶν κα- ταναλώσεως	Δεῖχται πραγματι- κῶν ὥρομισθ. ἀμ- φοτέρων τῶν φύλων
1961	100,0	100,0	100,0
1962	105,3	99,7	105,6
1963	110,5	102,7	107,6
1964	122,4	103,6	118,1
1965	129,5	106,6	121,5
1966	146,1	112,0	127,1

Πηγή: Θ. Μουρούτη: Ἡ ἐξέλιξις τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων (1961-66) εἰς περ. «Νέα Οἰκονομία» σελ. 223, 1967.

2.— Προσανατολισμὸς πρὸς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα

Μὲ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος διὰ τὴν σύνταξιν παραχωρεῖται εἰς τοὺς συνταξιούγους μία θέσις εἰς τὴν πυραμίδα τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Δὲν θὰ ἦτο ἐπιτετραμένον εἰς μίαν γενικὴν αὔξησιν τῆς εὐημερίας οὗτοι νὰ ὑστερήσουν. Ὡς ἐκ τούτου καθήκον τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς θὰ ἦτο νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς αὐτοὺς ἀνάλογον συμμετοχὴν εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ κοινωνικοῦ προϊόντος, τοῦ ἄλλως καλουμένου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

Ὑποστηρίζεται ἡ ἄποψις, ὅτι μὲ βάσιν τοὺς ἐθνικοὺς λογ/σμούς, ἐφ' ὅσον δύναται νὰ ἐξευρεθῇ τὸ ἐκάστοτε μέσον εἰσόδημα ἀπὸ ἐξηρημένῃν ἐργασίαν, θὰ ἦτο δυνατόν διὰ τῆς παρακολουθήσεως τῶν διακυμάνσεων του καὶ μὲ βάσιν τὸ ἐκάστοτε ποσοστὸν αὔξεσεως τοῦ κοινωνικοῦ προϊόντος νὰ προβαίνωμεν εἰς τὴν περαιτέρω ἀναπροσαρμογὴν τῶν συντάξεων. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι οἱ ἐθνικοὶ λ/σμοὶ εἰς ὀρισμένους τομεῖς, ἀκόμη καὶ σήμερον, στηρίζονται περισσότερον εἰς ὑπολογισμοὺς παρὰ εἰς ἐπακριβῆ στατιστικὰ δεδομένα³⁰⁾, μὲ συνέπειαν νὰ καθιστοῦν περιωρισμένον τὸν βαθμὸν ἀξιοπιστίας τῶν στατιστικῶν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Τοῦτο ἐνδεχομένως νὰ μὴ ἐπηρεάζῃ οὐσιωδῶς τὴν χρησιμότητα αὐτῶν, ἐφ' ὅσον πρόκειται δι' ἄλλους τομεῖς δραστηριότητος, ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ προκειμένου θὰ ἦτο ἐπιθυμητὸν διὰ τὴν ἀπόκτησιν ἐν ὃ ἡ μ ἔ τ ρ ο υ κ α θ ο ρ ι σ τ ι κ ο ὕ τ ο ὦ ὕ ψ ο υ ς τ ῆ ς σ υ ν τ ά ξ ε ω ς, ἐν ὅψει μάλιστα τῆς ἐκτεταμένης σημασίας αὐτοῦ νὰ ἔχωμεν μίαν κατὰ τὸ δυνατόν ἐπακριβῆ βάσιν.

30. Ἴδε Κ. Δρακάτου, Ἐθνικὸν εἰσόδημα, ὡς δείκτης οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἰς Περιοδ. «Νέα Οἰκονομία» σελ. 211, 1965.

Χαρακτηριστικόν ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι, ὅτι ἐκ τοῦ δημοσιευθέντος πενταετοῦς προγράμματος ἀναπτύξεως τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας (1966-1970) ὑπὸ τοῦ ΚΕΠΕ, προβλέπεται ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἰς 7-8% κατὰ μέσον ὄρον ἐτησίως. Τοῦτο βεβαίως ἀποτελεῖ πρωταρχικὴν συντελεστήν διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τῆς ἀναμενομένης ἀπασχολήσεως κατὰ τὴν δεξίαν 1966-70. Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ὑπάρχει σχέσις ἀλληλοεξαρτήσεως μεταξὺ εἰσοδήματος καὶ ἀπασχολήσεως, ἢ ὅποια θὰ ἦτο δυνατόν νὰ προσδιορισθῇ καὶ ποσοτικῶς. Κατὰ τὸν Γ. Κατζουράκη⁽³¹⁾ «ἡ σχέσις ἴσως αὕτη μεταξὺ ἀπασχολήσεως καὶ εἰσοδήματος εἰς τὴν χώραν μας δὲν ἔχει διαπιστωθῆ ἐπακριβῶς, ὥστε τὸ ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ ΚΕΠΕ εἰς τὰς εἰσαγωγικὰς παρατηρήσεις» (σελ. 5/2 ὅτι) ἡ ἐτησία αὐξήσις τοῦ εἰσοδήματος κατὰ 7-8% μ.δ. νὰ προέλθῃ κατὰ 1% ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς ἀπασχολήσεως καὶ κατὰ 6-7% ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος» νὰ εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθῇ τοῦλάχιστον ὡς μὴ ἐπαρκῶς θεμελιωμένον. «Ἡ σύνδεσις μὲ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ κοινωνικοῦ προϊόντος ἐμφανίζεται προβληματικὴ καὶ ἐὰν εἰσέτι παραμερισθῶν οἱ ἀνωτέρω ἐνδοιασμοί, καθ' ὅσον αἱ μεταβολαὶ εἰς τὸ κοινωνικὸν προϊόν, ὡς τοιαῦται δὲν ἐκφράζουσι τίποτε τὸ συγκεκριμένον διὰ τὴν εὐήμεριαν μιᾶς χώρας. Τὸ εἰς ἐκάστην χώραν παραχθὲν σύνολον ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἐντὸς ὀρισμένης χρονικῆς περιόδου, συνήθως ἔτους, διανέμεται εἰς τοὺς φορεῖς τῶν παραγωγικῶν συντελεστῶν, οἱ ὅποιοι διὰ τῆς συμμετοχῆς των εἰς ὅλην τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν συνβάλλον εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Τὸ εἰσόδημα τοῦτο διακρούμενον διὰ τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας δίδει τὸ μέσον κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα. Ὅθεν εἶναι αὐτονόητον ὅτι τὸ ὕψος τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος ἐξαρτᾶται ἐκ δύο παραγόντων: Πρῶτον ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ αὐξήσις ἢ ἡ μείωσις τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος — τοῦ πληθυσμοῦ παραμένοντος σταθεροῦ — ἐπιφέρει ἀνάλογον αὐξήσιν ἢ μείωσιν τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος. Ἀντιστρόφως ἐὰν τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα παραμένῃ σταθερόν, μία αὐξήσις ἢ μείωσις τοῦ πληθυσμοῦ προκαλεῖ ἀνάλογον αὐξήσιν ἢ μείωσιν τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος⁽³²⁾.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι παρ' ἡμῖν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ μάλιστα κατὰ τὴν περίοδον 1950-1963, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ οἰκονομία τῆς Ἑλλάδος ἐκινήθη εἰς ἐπίπεδα σχετικῆς σταθερότητος, τὸ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν εἰσόδημα τῆς χώρας εἰς τιμὰς 1954 ἐσημείωσε μέσην ἐτησίαν αὐξήσιν 6,3%, τὸ δὲ κατὰ κεφαλὴν καθαρὸν εἰσόδημα κατὰ 5,4% ἀνέλθον ἀπὸ 178 δολάρια τὸ 1950 εἰς 353 δολ. κατὰ τὸ 1963⁽³³⁾. Τὸ γεγονός, ὅτι τὸ εἰσόδημα τοῦ μέσου συνταξιούχου ὑπερκαλύπτει τὸ μέσον κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα σημαίνει, ὅτι διὰ νὰ ὑπάρξουν μελλοντικῶς περιθώρια περαιτέρω αὐξήσεως τῶν συντάξεων πρέπει νὰ διευρυνθῇ ἀναλόγως τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα καὶ

31. Γ. Κατζουράκη, Ἀπασχολήσις καὶ παραγωγικότης εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς Περ. «Νέα Οἰκονομία» σελ. 877 1966.

32. T. Tomandl, Rentenversicherung und Rentendynamik ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Institut für angewandte Sozial- und Wirtschaftsforschung σελ. 51, 1962.

33. Ξ. Ζολώτα, Νομισματικὴ Ἰσορροπία καὶ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις σελ. 34, 1964.

κατά συνέπειαν τὸ καθαρὸν κατὰ κεφαλὴν τοιοῦτον, ἢ νὰ πραγματοποιηθοῦν εὐρύτεραι ἀνακατατάξεις εἰς τὴν διανομὴν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος⁽³⁴⁾.

Πρὸς τούτοις δέον νὰ τονισθῇ, ὅτι σπουδαῖον ρόλον παίζει καὶ ἡ ἐκάστοτε ἐνυπάρχουσα εἰς τὸν πληθυσμὸν σχέσις μεταξὺ οἰκονομικῶς ἐνεργῶν καὶ μὴ. Ὅσον μεγαλύτερα εἶναι ἡ υπερτέρησις τῶν οἰκονομικῶς ἐνεργῶν ἐν σχέσει μὲ τὸς οἰκονομικῶς ἀνενεργοὺς (κυρίως συνταξιούχους) τόσον ἡ προοπτικὴ δι' οἰκονομικὴν ἀνοησιν εἶναι μεγαλύτερα καὶ συνεπῶς καὶ τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα ἀνάλογον καὶ ἀντιθέτως.⁽³⁵⁾

Ἡ κίνησις τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς βαρόμετρον εὐημερίας⁽³⁶⁾. Βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ εὐημερία, ἔκφρασις τῆς ὁποίας εἶναι τὸ βελτιωμένον βιοτικὸν ἐπίπεδον ὡς ποσοτικὴ ἔννοια δὲν ὑπόκειται εἰς μέτρησιν ἐπιτρέπουσαν μαθηματικὰς συγκρίσεις, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξέλιξίν τῆς⁽³⁷⁾. Ἡ περιορισμένη ὅμως σημασία τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος ὡς δείκτου τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως συχνὰ ἐπιβάλλει τὴν συμπληρωματικὴν χρησιμοποίησιν σειρᾶς ἄλλων δεικτῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τῆς παραγωγικότητος⁽³⁸⁾. Ὅθεν τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα δὲν δεικνύει καταφανῶς τὸν τρόπον κατανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἰς τὰς ἐπιμέρους οἰκονομίας, ἀλλὰ ἀπλῶς παριστᾷ ἓνα μέσον ὄρον, διότι ὑπολογίζεται μὲ τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι ὅλα τὰ ἄτομα λαμβάνουν τὸ αὐτὸ ποσὸν εἰσοδήματος. Ἄλλως τε γεννᾶται ἀμφισβήτησις τί ἀκριβῶς πρέπει νὰ περιληφθῇ εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα. Δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἐπ' αὐτοῦ ἐγένοντο ζωηροὶ διαξιφισμοὶ εἰς πρόσφατον δημοσίαν συζήτησιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρίας Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν, μὲ θέμα τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα. Κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος ὑπεστηρίχθη καὶ ἡ ἄποψις ὅτι ἓνα μέρος τῶν ὑπηρεσιῶν δὲν θὰ πρέπει νὰ περιλαμβάνονται εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα. Κατὰ τὴν οἰκονομολόγον Hildegard Fürst εἰς τὴν ἐπίσημον ἔννοιαν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος μόνον ἐκεῖναι αἱ δραστηριότητες λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν τῶν ὁποίων τὸ ἀποτέλεσμα ἐνδιαφέρει τὴν ἀγοράν. Αὕτη ἀποκλείει ἀπὸ τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας τῶν οἰκοκυρῶν. Ἐὰν αὗται συμπεριελαμβάνοντο θὰ ἀνεβίβαζον τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα οὐσιωδῶς. Ἡ Fürst ὑπολογίζει ὅτι τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα τῆς Ὀμοσ. Γερμανίας, τὸ ὅποσον ἀνῆλθε κατὰ τὸ 1959 εἰς 244 δισ. μάρκα 0' ἀνεβιβάζετο τελικῶς εἰς 299 δισ. μάρκα, δηλαδὴ ὑπολογίζει αὕτη μὲ ὠρομίσθιον 1 μάρκον τὴν ἀξίαν τῶν οἰκιακῶν ὑπηρεσιῶν εἰς 55 δισ. μάρκα. Οὕτω ἡ ἄνοδος τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατὰ 16,6% δὲν 0' ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν πραγματικότητα, καθ' ὅσον θὰ παρῆχε μίαν φαινομενικὴν εἰκόνα εὐημερίας⁽³⁹⁾ τῆς τάξεως τῶν οἰκοκυρῶν. Ὅθεν δι' ὅλους

34. G. Mackenroth, Die Reform der Sozialpolitik durch einen deutschen Sozialplan σελ. 48, 1952.

35. Σ. Ἀγαπητίδης, Ἐνεργὸς πληθυσμὸς καὶ ἀπασχόλησις.

36. T. Tomandl, Das Problem des Automatik—Index εἰς *Per. Soziale Sicherheit* σελ. 306, 1963.

37. A. Kayser, Ἡ προσαρμογὴ τῶν συντάξεων γήρατος πρὸς τὰς διακυμάνσεις τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν μῆς χώρας, Δελτίον Ι.Κ.Α. σελ. 580, 1963.

38. Ε. Ζολώτα, Νομισματικὴ Ἴσορροπία καὶ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις σελ. 34 1964 19, 64.

39. H. Fürst Einkommen, Nachfrage, Produktion und Konsum des privaten Haushalts in der Volkswirtschaft. 1956.

τούς άνωτέρω λόγους έκρίθη υπό τής πλειονότητος τών έπιστημόνων, ότι τó κατά κεφαλήν εισόδημα δέν είναι τó ένδεδειγμένον μέγεθος πρós τó όποιον δύναται νά γίνη άμέσως ή σύνδεσις πρós μίαν αυτόματων άναπροσαρμογήν τών συντάξεων (40). Έπομένως πρέπει νά αναζητήσωμεν άπλουστέρας βάσεις συγκρίσεως και τιαούται είναι αί διακυμάνσεις τών μισθών. Ο ρυθμός άλλως τε τής αύξήσεως τού έθνικου προϊόντος έξαρτάται άπό τήν ηύξημένην παραγωγικότητα τής οικονομίας (41), ή δέ ηύξημένη παραγωγικότης παρακολουθεΐται άπό άνάλογον αύξησιν τών μισθών, όχι βεβαίως ταυτόχρονον, αλλά με σχετικήν καθυστέρησιν (42). "Όθεν ό δείκτης μισθών θεωρεΐται τó καταλληλότερον μέγεθος πρós τó όποιον δύναται νά προσανατολισθῆ μία αυτόματος άναπροσαρμογή τών συντάξεων.

3.— Προσανατολισμός πρós τήν εξέλιξιν τών μισθών

"Όταν κανείς άποβλέπη ως σκοπόν τής άναπροσαρμογής τών συντάξεων τήν έναρμόνισιν αύτών πρós τās μεταβολάς τού βιοτικου έπιπέδου, τότε δέν έχει παρά νά προσανατολίση τó ύψος αύτών πρós τήν εξέλιξιν τών μισθών. Μία τιαούτη σύνδεσις με τούς μισθούς έμμέσως έπενεργεΐ διά μίαν θεώρησιν τών μεταβολών τής αξίας τού χρήματος, έπειδή αύται σχεδόν κατά κανόνα διαμορφούνται σύμφωνα με τήν εξέλιξιν τών μισθών. Τó μέτρον τής μεταβολής τών μισθών έμφανίζεται ως έκ τούτου ιδιαιτέρας κατάλληλον, έπειδή τούτο είναι στενότερα συνδεδεμένον με τήν πρακτικήν αντίληψιν τού συνταξιούχου, ό όποιος άνά πάσαν στιγμήν έχει πρós όφθαλμών τήν σύγκρισιν τής συντάξέως του με τó εισόδημα τών εισέτι έν ενεργεία εύρισκομένων όμοιουπαγγελματιών συναδέλφων του. Αύτή ή άποψις δέν έχει τήν βαρύτητα ένός έπιστημονικου έπιχειρήματος, πλην όμως πρέπει νά τύχη προσοχής.

Άσφαλώς έχει μεγάλην σημασίαν, άν ή προγραμματισθεΐσα ρύθμισις τού θέματος τής άναπροσαρμογής θά κριθῆ ως δικαία και υπό τών άμέσως ένδιαφερομένων. Είναι άναμφισβήτητον, ότι ό μισθός εις τούς παρέχοντας έξηρητημένην έργασίαν παριστά τó κύριον μέρος τού εισοδήματός των, αύτός καθορίζει τó βιοτικόν έπίπεδον και τās καταναλωτικās συνηθειάς των. Άποτελεΐ δέ σύν τοις άλλαις τó μέσον διά τού όποιου προσδιορίζονται αί καταβλητέαι άσφαλιστικαί εισφοραί καθώς και τó ύψος τής συντάξέως του, κατά τόν χρόνον τής πληρώσεως τών πρós τούτο προϋποθέσεων.

Η σύνδεσις τού έκ μισθοῦ εισοδήματος με τήν σύνταξιν κατά τόν πρῶτον καθορισμόν αύτης, έχει σκοπόν νά εξακριβώση τó βιοτικόν έπίπεδον τού νέου συνταξιούχου και νά παράσχη εις αύτόν μίαν αντίστοιχον σύνταξιν αναλόγως με τόν χρόνον άσφαλίσεως.

40. Jecht Ökonomische Probleme der Produktivitätsrente σελ. 25 και έπ.

41. "Ιδε Ρ. Κατζουράκη, Άπασχόλησις και παραγωγικότης εις τήν Ελλάδα, εις Ηερ. «Νέα Οικονομία» σελ. 877, 1967.

42. «Η αύξησις τών κατοιτών όριων τών όνομαστικών μισθών τού άστικου τομέως κατά τήν περίοδον 1960-65 άνέλθοῦσα εις 23-25 % ύπελείφθη τής κατά 36 % περίπου αύξήσεως τής παραγωγικότητος τού τομέως τούτου» Ρ. Έλευθεριάδου, Παρατηρήσεις επί των νέων αύξήσεων τών κατοιτών όριων μισθών και ήμερομισθίων εις Έπιθεώρησιν Οικονομικών και Πολιτικῶν Έπιστημών, Τεύχος 3-4, 1965.

Ὁ μισθὸς θεωρεῖται ἀπὸ πολιτικοοικονομικῆς ἀπόψεως ὡς ἀνταμοιβὴ διὰ τὰς παρασχθεῖσας ὑπηρεσίας, αἵτινες διὰ συνδυασμένης συνδρομῆς καὶ τῶν λοιπῶν παραγωγικῶν συντελεστῶν ἐπέφερον εἰς τὴν οἰκονομίαν ἕνα οἰκονομικὸν ἀποτέλεσμα. Ὅθεν πραγματοποιουμένη ἀνοδος τῆς παραγωγικότητος εἶναι ἀποδοτέα εἰς τὴν συνδρομὴν ἕλων τῶν παραγωγικῶν συντελεστῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου καὶ εἰς τὴν συνδρομὴν τῆς ἐργασίας.

Ἐπειδὴ, τὸ ἐπίπεδον τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων ἐξαρτᾶται κατὰ πρῶτον λόγον ἀπὸ τὴν ἀνθεκτικότητα τῆς οἰκονομίας, κατὰ δεύτερον λόγον ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν τῆς κυβερνήσεως, ἢ ὅποια δύναται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς μίαν ἐντονωτέραν ἢ ἀτονωτέραν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν καὶ κατὰ τρίτον μόνον λόγον ἀπὸ τὴν πολιτικὴν μισθῶν τῶν ἐργατικῶν συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων, φαίνεται δικαιολογημένον νὰ φέρωμεν τὰς ἐκ συντάξεων παροχὰς εἰς μίαν στενὴν ἀλληλουχίαν μετὰ τὰ ἐξ ὑπηρεσιῶν εἰσοδήματα (43).

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν ἀπὸ τὴν ἐνεργὸν οἰκονομικὴν ζωὴν καὶ τὴν λήψιν τῆς συντάξεως διακόπτεται ἡ ἄμεσος συμβολὴ τοῦ ἀποκτῶντος τὴν σύνταξιν πρὸς περαιτέρω ἀνοδὸν τῆς παραγωγικότητος. Ὁ συνταξιούχος θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπικλιεσθῆ, ὅτι διὰ τῆς παροχῆς τῆς ἐργασίας του ἔθεσε τὸν θεμέλιον λίθον τῆς σημερινῆς ἀνοδοῦ τῆς παραγωγικότητος καὶ ἐπ' αὐτοῦ νὰ στηρίξῃ τὴν ἀπαίτησίν του δι' ἀνάλογον συμμετοχὴν εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα (44).

Μετὰ ποῖον τρόπον ὅμως δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ μία τοιαύτη σύνδεσις τοῦ ὕψους τῶν συντάξεων μετὰ τὴν ἐξέλιξιν τῶν μισθῶν; Ἡ ἀναπροσαρμογὴ αὕτη ἐπιτυχάνεται ἐν ἁρμονίᾳ μετὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ μέσου ὅρου τοῦ ὕψους τῶν μισθῶν καὶ εἰσοδημάτων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κρισίμου χρονικῆς περιόδου. Ἡ ἔννοια αὐτῆς τῆς διαδικασίας συνίσταται εἰς τοῦτο, δηλαδὴ νὰ πραγματοποιηθῆ ὁ καθορισμὸς τῆς συντάξεως εἰς ἕνα τοιοῦτον ὕψος, ὥστε αὕτη — μετὰ θεώρησιν τῆς ἀσφαλιστικῆς διαρκείας — νὰ εὐρίσκεται εἰς τὴν ἰδίαν σχέσιν πρὸς τὸ μέσον ὅρον εἰσοδήματος τοῦ παρόντος, ὅπως τὸ προηγουμένον εἰσόδημα κατὰ τὸν πρότερον χρόνον (45). Κατὰ τὴν πραγματοποίησιν τούτου ἀναφύονται δυσχέρειαι, αἵ ὅποια ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ὀρισμένην ἔρευναν.

Κατ' ἀρχὴν γεννᾶται τὸ ἐρώτημα τί μισθὸς πρέπει νὰ ληφθῆ ὡς βάσις, ὁ πράγματι καταβαλλόμενος ἢ ὁ ὑπὸ τῶν συλλογικῶν συμβάσεων καθοριζόμενος; Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐνδείκνυται νὰ ληφθῆ ὡς βάσις ὁ πραγματικὸς μισθός, διότι μόνον αὐτὸς δύναται νὰ δώσῃ μίαν εἰκόνα τῆς πραγματικῆς ἐξελίξεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου. Ἄλλη δυσχέρεια εἶναι ἡ ἀκριβὴς σύνθεσις τῶν ἡμερομισθίων, τῶν ἐβδομαδιαίων ἀντιμισθίων καὶ τῶν ἐτησίων ἀποδοχῶν καὶ ἡ ἐξεύρεσις τῆς ἀντιπροσωπευτικωτέρας ἀντιμισθίας. Κατὰ γενομένην ἔρευναν ὑπὸ τοῦ ΙΚΑ κατὰ τὸ ἔτος 1964 εἰς 98 βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις διεπιστώθη, ὅτι ἀπησχολήθησαν εἰς ταύτας περίπου 17.338

43. Heinz Kienzl, Wirtschaftswachstum und Pensionautomatik εἰς Περιοδ. Soziale Sicherheit σελ. 296, 1963.

44. H. Kienzl ἐν' ἄνωτέρω.

45. Παρ.β. Sozialpolitik in Zahlen. Ἐκδόσις Bundesarbeitsministerium für Arbeit and Sozialordnung.

μισθωτοί εκ των οποίων 8.645 άρρενες 7.587 θήλειες και 1.097 μαθητευόμενοι, πραγματοποιήσαντες κατά την διάρκειαν του έτους 277 ημέρας εργασίας έκαστος κατά μέσον όρον, ήτοι περί τάς 23,1 ημέρας εργασίας μηνιαίως. Δέον να σημειωθῇ, ότι ή ύπερωριακή άπασχόλησις των μισθωτων τούτων κατά τὸ έτος 1964 άνῆλθεν εις ποσοστόν 2,42% ὡρων εργασίας (46).

Διά την σύνδεσιν των συντάξεων προς την εξέλιξιν των μισθων δεν πρέπει ειδικώς να ληφθῇ υπ' όψιν ο κλάδος εις τον ὁποιον ο συνταξιούχος άνῆκε κατά την διάρκειαν τῆς ενεργου εργασικῆς ζωῆς του. Ο δείκτης μισθων δια την αναπροσαρμογήν των συντάξεων προς την μεταβληθεῖσαν παραγωγικότητα ὄφειλεν αντιθέτως να ὑπολογισθῇ ἐπι μιᾶς ευρύτερας βάσεως. Ὅσον ἀφορᾷ την διευκρινισθεῖσαν σύνδεσιν των μισθων με την εξέλιξιν τῆς παραγωγικότητος θά ἔσεται κανείς ὡς βάσιν οὐχι την παραγωγικότητα μεμονωμένων κλάδων, ἀλλὰ ἕνα μέσον ὄρον παραγωγικότητος, ἵνα οὕτω ἀποφύγωμεν μίαν έντονον διαφοροποίησιν τῆς εξέλιξεως των μισθων με ἀπροβλέπτουσ συνεπείας.

Ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο ὡς ένδεδειγμένη βάση δια την αναπροσαρμογήν των συντάξεων προς την οικονομικην εξέλιξιν ο δείκτης των μισθων των εργατων βιομηχανίας. Τοῦτο ὅμως δεν ισχύει πλέον λόγω του ὅτι ή κίνησις των μισθων των εργατων βιομηχανίας κατά τὰ δεδομένα του προσφάτου παρελθόντος δεν πραγματοποιεῖται ἐν πλήρει ἁρμονία με την γενικην εξέλιξιν των μισθων των παρεχόντων ἐξηρημένην εργασίαν(47). Ἐκτός αὐτου δεν δυνάμεθα να δώσωμεν εις τον δείκτην των μισθων των εργατων Βιομηχανίας μίαν ἐκτεταμένην αντιπροσωπευτικότητα, καθ' ὅσον οὗτος ἀφορᾷ ἕνα μέρος μόνον τῆς εργατικῆς τάξεως, δοθέντος ὅτι εις την ἐκβιομηχανισμένην Ὅμοσπονδιακήν Γερμανικην Δημοκρατίαν οί εργάται βιομηχανίας κατά τὸ 1953 άνῆρχοντο μόνον εις 38,6% ὅλων των εργατων, τὸ δὲ σύνολον των μισθων και ήμερομισθίων των εις 41,5% του συνόλου των μισθων και ήμερομισθίων. (48).

Παρ' ἡμῖν ἀκριβῆ στατιστικὰ στοιχεῖα προσδιορίζοντα την σύνθεσιν του εργατικου δυναμικου δεν ὑπάρχουν. Ἐκ των τηρουμένων ὅμως στοιχείων ὑπὸ τῆς στατιστικῆς ὑπηρεσίας του ΙΚΑ πλέον του ήμισους των ἀπασχολουμένων εις τὰ αστικὰ κέντρα (671.469) ήσφαλισμένων κατά τεκμήριον ἀπασχολοῦνται εις βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις.

Ἐκ τούτου βεβαίως δεν ἔπεται ὅτι εις βαθμον ἐκβιομηχανίσεως ὑπερέβημεν την Γερμανίαν, ἀλλ' ἀπλῶς ο διαχωρισμός των βιομηχανικων εργατων γίνεται ἐπι του συνόλου του εργατικου δυναμικου τῆς χώρας και συνεπῶς και των αγροτικων εργατων και οὐχι μόνον των εις αστικὰ κέντρα ἀπασχολουμένων.

Κατά συνέπειαν καθίσταται πασιφανῆς ή ανάγκη ἐνὸς γενικου δείκτη του εισο-

46. Ἀπολογισμός Ι.Κ.Α. 1964 σελ. 26.—Θ. Μουρούτη, Ἡ διάρθρωσις των μισθων και ήμερομισθίων εις την Ἑλληνικην βιομηχανίαν και βιοτεχνίαν κατά τὰ ἔτη 1961-1964. Ἐκδοσις 1966. Ὅμοίως, Ἡ Ἑλληνικη Οικονομία κατά τὸ έτος 1965 σελ. 58, Ἐκδοσις Τραπεζικῆς τῆς Ἑλλάδος 1966.

47. Ρ. Ἐλευθεριάδου, Παρατηρήσεις ἐπι των νέων αυξήσεων των κατοπτῶτων ὀριων και ήμερομισθίων, εις Ἐπιθεώρησιν Οικονομικων και Πολιτικων Ἐπιστημων τευχ. 3-4, 1965.

48. Παρ. Vierteljahreshefte der Wirtschaftsforschung, Jahrgang 1954 σελ. 354.

δημάτων τῶν παρεχόντων ἐξηρημένην ἐργασίαν, ὃ ὅποιος νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις διὰ τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῶν συντάξεων. Ἐφ' ὅσον ὅμως λόγῳ τῶν ἐκτεθεισῶν ἀπόψεων δὲν ὑφίσταται ἕνας τοιοῦτος δείκτης, θὰ πρέπει νὰ καταφύγωμεν εἰς τὰ πορίσματα ἐρευνῶν τῶν στατιστικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν σχετικῶν κέντρων ἐρεύνης τῆς οἰκονομίας μιᾶς χώρας, βάσει τῶν ὑπολογισμῶν τῶν εἰσοδημάτων τῶν παρεχόντων ἐξηρημένην ἐργασίαν. Σημαντικὴν συμβολὴν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην δύναται νὰ ἀποτελέσῃ καὶ ἡ θεώρησις τῶν καταβληθεισῶν εἰσφορῶν πρὸς τοὺς ἀσφαλιστικούς φορεῖς.

III. Θέσις τοῦ προβλήματος τῆς δυναμικῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων παρ' ἡμῖν

1.—Ἐρευνα τῆς οἰκονομίας καὶ ἔλεγχος τῆς σχέσεως μεταξὺ οἰκονομικῶς ἐνεργῶν καὶ συνταξιούχων

Τόσον εἰς τὴν Ὀμοσπ. Γερμανίαν, ὅσον καὶ εἰς τὴν Αὐστροίαν, ἔπου ἐφηρηδόθη ἡ δυναμικὴ ἀναπροσαρμογὴ τῶν συντάξεων ἡμιαυτομάτως εἰς τὴν πρώτην καὶ αὐτομάτως εἰς τὴν δευτέραν, προηγήθη ἕνα μακρὸν χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὅποιον ἠρευνήθη διεξοδικῶς τὸ ἐπίμαχον θέμα ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. Τὰ Ἰνστιτούτα ἐρεύνης τῆς οἰκονομίας, ὅπως τὸ Jfo—Institut für Wirtschaftsforschung, der Wissenschaftliche Beirat beim Bundeswirtschaftsministerium τῆς Γερμανίας καὶ τὸ Institut für angewandte Sozial—und Wirtschaftsforschung τῆς Αὐστρίας διετύπωσαν ἐμπεριστατωμένας μελέτας διὰ τὰς ἐνδεχομένας ἐπιπτώσεις ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς δυναμικῆς αὐτομάτου ἢ ἡμιαυτομάτου ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τῶν χωρῶν τούτων, λέγοντες αὐτομάτως ἐννοοῦμεν ὅτι ὁ ἐξευρισκόμενος συντελεστὴς εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστου ἔτους ἐκ τῆς ἐρεύνης τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ ἐλέγχου τῆς διαμορφουμένης σχέσεως μεταξὺ οἰκονομικῶς ἐνεργῶν καὶ συνταξιούχων ὑπὸ τοῦ ἐπισήμου ἀντιπροσωπευτικοῦ κατὰ νόμον ὄργανου, κατόπιν πολυπλόκου διαδικασίας, τίθεται διὰ διατάξεως τοῦ σχετικοῦ νόμου ὑποχρεωτικῶς ἐκάστοτε εἰς ἐφαρμογὴν πρὸς πραγματοποιήσιν τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων μόνον διὰ τυπικῆς ἀποφάσεως τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ. Ἀντιθέτως λέγοντες ἡμιαυτομάτως ἐννοοῦμεν, ὅτι ὁ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξευρισκόμενος συντελεστὴς διὰ νὰ τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν ἀπαιτεῖται κάθε ἔτος ἐγκριτικὸς νόμος. Παραλλήλως διετυπώθησαν ὑπὸ πλείστων ἐπιστημόνων, ὡς οἱ Schreiber, Bogs, Jecht, Schellenberg, Rodler, Tomandl καὶ πολλῶν ἄλλων ποικίλαι ἀπόψεις, ἐκ τούτων ἄλλαι μὲν ἐχαρακτηρίζοντο ὑπὸ αἰσιοδοξίας καὶ ἄλλαι ἐξεδήλωναν ἐπιφυλακτικότητα. Ἀσχέτως ὅμως τῶν ἐκδηλωθεισῶν ἀντιγωνιμῶν, ὅλοι ἦσαν σύμφωνοι ὅτι τὸ κοινωνικοπολιτικὸν τοῦτο αἷτημα τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων πρὸς τὴν ἐκάστοτε κατάστασιν τῆς οἰκονομίας ἔπρεπε ἀπὸ λόγους κοινωνικῆς δικαιοσύνης νὰ εὕρῃ τὴν λύσιν του.

Ὅθεν θὰ ἦτο παρακεκινδυνευμένον ν' ἀνακινήθῃ καὶ παρ' ἡμῖν ἕνα τοιοῦτον ζήτημα προτοῦ νὰ προηγήθῃ μία ἐνδελεχὴς ἐρευνα παρ' ἀρμοδίου ἐπιτελικοῦ κέντρου ἐρεύνης τῆς οἰκονομίας, διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἐπιστημκίνωνται αἱ ἐπιπτώσεις ἐκ μιᾶς

τοιαύτης ενέργειας και γενικότερον να διαπιστωῦται ἡ ἀνθεκτικότης τῆς οἰκονομίας, ἀφοῦ προηγουμένως ὑπαισέλθῃ καὶ ἐξετάσῃ διεξοδικῶς τὴν σχέσιν, ἡ ὅποια διαμορφοῦται μεταξύ τῶν ἐνεργῶς ἀπασχολουμένων καὶ τῶν συνταξιούχων. Τοῦτο δέ, διότι τὸ κύριον βῆρος διὰ τὰς συντάξεις γενικῶς καὶ εἰδικότερον γήρατος ἐπιπίπτει ἐπὶ τῆς γενεᾶς ἡ ὅποια εὐρίσκεται ἐν οἰκονομικῇ ἐνεργείᾳ.

Κρίνομεν σκόπιμον, ὅπως παραθέσωμεν κατωτέρω πίνακα εἰς τὸν ὅποιον διαγράφεται ἡ ὅλη κατάσταση τῆς ἀσφαλίσεως συντάξεων τῶν παρεχόντων ἀγροτικῆν καὶ ἐξηρημένην ἐργασίαν ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας.

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου ἐξάγεται, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν συνταξιούχων κατὰ τὸ ἔτος 1966 ἔφθασε τοὺς 659.732, ἡ δὲ δαπάνη διὰ συντάξεις ἀνῆλθεν εἰς 7.305.553.521 δρχ. Ἡ ἐκ συντάξεων δαπάνη ἀπῆλθη περίπου 5% τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τοῦτο ἀνῆλθε κατὰ τὸ ἔτος 1964 (νεότερα στοιχεῖα ἐθν. εἰσοδήματος δὲν ἐδημοσιεύθησαν μέχρι σήμερον) εἰς 150.078.000.000 δρχ.

Προβλέπεται ὅτι θὰ παρέλθῃ διάστημα πέραν τῆς 10ετίας, ἕως ὅτου ὁ δείκτης συντάξεων διακόψῃ τὴν ἀνιούσαν καὶ ἀκαλουθήσῃ κυμαινομένην πορείαν.

Πίναξ ἐμφανίων τὴν σχέσιν μεταξύ οἰκονομικῶς ἐνεργῶν καὶ συνταξιούχων καθὼς καὶ τὴν καταβληθεῖσαν δαπάνην κατὰ τὸ ἔτος 1966

Ἀσφαλιστικοὶ Ὄργανισμοὶ (*)	Συνταξιούχοι Γενικῶς κατὰ τὴν 31.12.66	Καταβληθεῖσα δαπάνη κατὰ τὸ ἔτος 1966	Ἰσφαλισμένοι
Ο.Γ.Α.	372.544	1.100.000.000	—
Γ.Κ.Α.	158.000	2.660.000.000	718,687
Ἀσφαλ. Ταμεῖα ἀρμοδιότητος Ὑπ' Ἐργασίας	102.299	2.381.421.000	443.463
N.A.T.	16.362	307.000.000	87.000
Σ.Ε.Κ.	10.527	279.897.521	11.250
Ἐπικουρικὰ		577.235.000	—
Σύνολον	659.732	7.305.553.521	1.260.400

2.— Δυναμικὴ ἀναπροσαρμογὴ τῶν συντάξεων καὶ Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης

Ἐνας πρόσθετος λόγος, ὁ ὁποῖος θὰ συνηγόρει ὑπὲρ τῆς μελέτης τοῦ θέματος καὶ ἐξυρρέσεως ἱκανοποιητικῆς λύσεως εἶναι τὸ γεγονός ὅτι τὰ ἐξ κράτη, τὰ ἀπαρτίζοντα τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα, ἔχουν ἤδη ἐφαρμόσει τὴν δυναμικὴν ἀναπροσαρμογὴν, εἴτε αὐτομάτως, εἴτε μὴ. Ἐκ τῶν κρατῶν τούτων, ἡ μὲν Γερμανία, Γαλλία καὶ Ὁλλανδία προσαρμόζουν τὰς συντάξεις πρὸς τὸν ἐκάστοτε δείκτην

* Τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα προσφέρθησαν εὐγενῶς παρὰ τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν τῶν ἀνωτέρω ὀργανισμῶν διὰ τὴν ἐνημέρωσιν τῆς παρούσης μελέτης. Τὰ στοιχεῖα τ' ἀφορῶντα τὰ ἀσφαλιστικά

μισθοῦ, ἡ μὲν Γερμανία ἡμιαυτομάτως, αἱ δὲ ἄλλαι χῶραι αὐτομάτως. Ἐκ τῶν λοιπῶν τὸ Βέλγιον καὶ Λουξεμβουρῶγον προβαίνουν εἰς τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῶν συντάξεων συνδέοντα ταύτας πρὸς τὸν δείκτην τιμῶν. Τέλος ἡ Ἰταλία πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐφαρμόζει ἓνα μικτὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον στηρίζεται εἰς τὸν δείκτην μεταβολῶν τῶν εἰδῶν διατροφῆς, ἐν συνδυασμῷ μὲ τοὺς ἀξητικoὺς ρυθμοὺς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος (49).

Παρ' ὅλον ὅτι ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ διάρθρωσις τῆς Ἑλλάδος εἶναι διάφορος ἐκείνης τῶν Κρατῶν τῆς Ε.Ο.Κ., πάντως καταβάλλονται συστηματικαὶ προσπάθειαι διὰ μίαν ἐναρμόνισιν τῶν νομοθεσιῶν περὶ κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων τῶν μελῶν Κρατῶν τῆς Ε.Ο.Κ. (50).

Θὰ ᾔτο ἐποικοδομητικὸν ἀπὸ γενικωτέρους λόγους νὰ εὐρίσκωνται οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν μὲ τοὺς ἐργαζομένους εἰς τὰς χώρας τῆς Ε.Ο.Κ. ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς δυναμικῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων τῶν. Τοῦτο μάλιστα θὰ ἠδύνατο ν' ἀποτελέσῃ ἓνα ἀπὸ τ' ἀνασχετικὰ μέτρα περιορισμοῦ τῆς μεταναστεύσεως.

3.— Χρηματοδότησις τῆς δυναμικῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων

Ἡ χρηματοδότησις τῶν δαπανῶν διὰ μίαν δυναμικὴν ἀναπροσαρμογὴν τῶν συντάξεων βασιζέται εἰς τὴν τροποποίησιν τῆς σχετικῆς διατάξεως, κατὰ τὴν ὁποίαν πέραν ἐνὸς ἀνωτάτου μισθολογικοῦ ὁρίου δὲν καταβάλλονται εἰσφοραί. Συντελουμένης τῆς μετατοπίσεως τοῦ ἀνωτάτου ὁρίου εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα ἀνάλογα μὲ τὸ πραγματοποιούμενον ἀνώτατον ὕψος μισθοῦ διαμορφοῦνται νέα μισθολογικὰ κλάσεις διὰ τῆς ἀυξήσεως τῶν μισθῶν καὶ ἐντεῦθεν ἀντίστοιχοι αὐξήσεις εἰσφορῶν.

Εἶναι εὐνόητον, ὅτι ἡ χρηματοδότησις τῆς δυναμικῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων πρὸς τὸν ἐκάστοτε δείκτην μισθοῦ, ἐκ μόνης τῆς ὡς ἐκ τούτου αὐξήσεως τῶν εἰσφορῶν δὲν θὰ ἐπαρκέσῃ νὰ καλύψῃ τὴν ἀπαιτηθησομένην πρὸς τοῦτο δαπάνην. Ἐπιβεβλημένη ὡς ἐκ τούτου καθίσταται ἡ κρατικὴ ἐπιχορήγησις. Ἐξ ἄλλου ἡ ἀπαίτησις διὰ κρατικὴν ἐπιχορήγησιν θεμελιούται ἐπιπροσθέτως εἰς τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἠσφαλισμένοι ἐπεβαρύνθησαν καὶ ἐπιβαρύνονται διὰ φαλκιδεύσεως τῶν ἀσφαλιστικῶν εἰσφορῶν μὲ δαπάνας πριμοδοτήσεως, εἴτε διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τῶν ἐπαρχιακῶν βιομηχανιῶν, εἴτε διὰ τὴν ἐπίτευξιν ἀνταγωνιστικότητος τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων, ἀλλὰ ὅλως ἀπαραδέκτως καὶ μὲ δαπάνας κοινωνικῆς προνοίας δι' ἀπελαθέντας ὁμογενεῖς, αἵτινες ὄφειλον νὰ ἐπιπέσουν διὰ τοῦ Κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ ἐφ'

ταμεῖα ἀρμοδιότητος Ἰπουργείου Ἐργασίας ἐλήφθησαν ἐκ τῆς «Ἐπιθεωρήσεως Ἰπουργείου Ἐργασίας» 1966 σελ. 208.

Εἰς τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα τοῦ Ἰπουργείου Ἐργασίας περιλαμβάνονται 51.803 συνταξιούχοι τοῦ Ταμεῖου Ἐπαγγ. καὶ Βιοτ. μὲ δαπάνην 613.897.000 δρχ. ὡσαύτως δὲ 8.455 συνταξιούχοι τοῦ Ταμεῖου Ἐμπόρων μὲ δαπάνην 147.617.000 δρχ.

49. Olmar Rödler, Die Anpassung von Pensionen in den Leistungssystemen anderer Staaten εἰς Περιοδ. Soziale Sicherheit σελ. 325, 1963.

50. Χ. Σταμπέλου, Κοινωνικὴ Πολιτικὴ καὶ Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης εἰς Ἐπιθεώρησιν Ἰπουργείου Ἐργασίας σελ. 30, 1966.

ολοκληρώου του κοινωνικού συνόλου και όχι επί των όμων του ασθενεστερού οικονομικώς τμήματος του ελληνικού πληθυσμού.

Πραγματοποιούμενης τελικώς τῆς κρατικῆς ἐπιχορηγήσεως εἰς τὸν κλάδον συντάξεων, συντελεῖται ἀναδιανομὴ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος διὰ δημοσιονομικῶν μέτρων, δηλαδὴ διὰ τῆς ἐμμέσου φορολογίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἄλλωστε συμμετέχουν καὶ αὐτοὶ οἱ συνταξιούχοι. Κατὰ τὸν Α. Wagner διὰ τῶν δημοσιονομικῶν μέτρων, ὅπως εἶναι ἡ Κρατικὴ ἐπιχορήγησις ἀπαλύνονται αἱ κοινωνικαὶ ἀντιθέσεις καὶ ἐπικρατεῖ αἴσθημα κοινωνικῆς δικαιοσύνης (51).

Βάσει τῶν διεθνῶς παραδεδεγμένων ἐπιβάλλεται ὅπως οἱ ἀσφαλιστικοὶ ὀργανισμοί, ἐφ' ὅσον ἀντιμετωπίζουν θέμα ἀρχικῆς ἐφαρμογῆς τῆς δυναμικῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων παραλλήλως πρὸς τὸ ἰσχύον διανεμητικὸν σύστημα, διαθέτουν ἀποθεματικά, ἴσα πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ἐτησίου προϋπολογισμοῦ τοῦ κλάδου συντάξεων πρὸς ἀντιμετώπισιν ἐκτάκτων ἐπιβαρύνσεων (52). Παρ' ἡμῖν ὅχι μόνον ἀποθεματικὰ δὲν ὑφίστανται εἰς τοὺς ἀσφαλιστικούς ὀργανισμούς, διότι ταῦτα ἐξηνεμίσθησαν κατὰ τοὺς μεσολαβήσαντας δύο πληθωρισμούς, κατὰ τὴν κατοχὴν καὶ μετ' αὐτήν, ἀλλὰ καὶ σοβαρὰ ἐλλείμματα. Μόνον εἰς τὸ Γ.Κ.Α. κατὰ τὸ τέλος 1966 ἀνῆλθε τοῦτο εἰς 564 ἑκατομμύρια δρχ. διὰ τὸν κλάδον συντάξεων κατὰ προσφάτως δημοσιευθεῖσαν ἔκθεσιν τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Γ.Κ.Α. Ὅθεν ἡ εἰς τὸ παρελθὸν ἐξανεμίσις τῶν ἀποθεματικῶν τῶν ἀσφ. ὀργανισμῶν λόγῳ τῶν ἀνωτέρω πληθωρισμῶν θεμελιοῦ ἐπιπροσθέτως τῶν ἐκτεθέντων ἤδη λόγων, τὸ δικαίωμα διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῆς Κρατικῆς ἐπιχορηγήσεως. Παρεμπιπτόντως ἀναφέρεται, ὅτι ἡ κρατικὴ ἐπιχορηγήσις εἰς Γερμανίαν καὶ Αὐστρίαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀνέρχεται εἰς 27-30% ἐπὶ τῆς σχετικῆς δαπάνης (53).

4.— Ἀπαραίτητον διὰ τὴν σύνδεσιν τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων πρὸς τὸν δείκτην μισθῶν, ὅπως συμβαδίζουν οὗτοι μὲ τὴν παραγωγικότητα

Δὲν πρέπει νὰ παροραθῇ ὅτι καὶ εἰς τὸ πενταετὸς πρόγραμμα οικονομικῆς ἀναπτύξεως 1966-70, ἡ δικαιοτέρα διανομὴ τοῦ εἰσοδήματος ἀποτελεῖ βασικὸν στόχον αὐτοῦ. Ζήτημα ὅμως ὑφίσταται ὡς πρὸς τὸν καλύτερον δυνατὸν τρόπον ἐπιτεύξεως τοῦ στόχου τούτου. Ἐκ τοῦ προγράμματος διαφαίνεται (σελ. 47) ὅτι ὡς προϋπόθεσιν δικαιοτέρας διανομῆς τοῦ εἰσοδήματος θεωρεῖ τούτο τὴν αὔξησιν τῶν κοινωνικῶν παροχῶν, χωρὶς νὰ προβαίη εἰς διασαφήσεις ἐπ' αὐτοῦ (54). Ἐπὶ τοῦ προκειμένου

51. Α. Ἀγγελόπουλος, Ἡ οικονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀποστολὴ τῆς Δημοσιονομικῆς Πολιτικῆς σελ. 26 1938 «Πραγματικὴ ἐξυπηρέτησις τοῦ Κράτους λαμβάνει χώραν, ὡςάκις ταῦτοχρόνως ἐξυπηρετεῖται τὸ γενικὸν συμφέρον καὶ προωθεῖται τὸ ἐπίπεδον τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας». Ομοίως Α. Κάλλιαβῆ, Εἰσαγωγή εἰς τὴν Δημοσίαν οικονομικὴν, εἰς Ἐπιστημονικὴν Ἐπετηρίδα τῆς Παντείου Ἀνωτ. Σχ. Πολιτῶν Ἐπιστ. σελ. 326 1957.

52. Tomandl Die deutsche Rentenversicherung nach dem versicherung, technischen Bilanzen σελ. 346, 1962.

53. Sozialpolitik in Zahlen, 590' ἀνωτέρω.

54. Δ. Κονδάρη, Κοινωνικὲς ἀσφαλίσεις καὶ Πενταετὸς πρόγραμμα εἰς Περ. «Νέα Οἰκονομία» σελ. 797, 1966.

Ὁὰ ἡδύνατο νὰ πραγματοποιηθῆ τοῦτο διὰ τῆς δυναμικῆς ἀναπροσαρμογῆς εἰς τὸ μέλλον τῶν συντάξεων πρὸς τὸν δείκτην τῶν μισθῶν, ὅστις εἶναι συνάρτησις τοῦ μέσου ρυθμοῦ ἀυξήσεως τῶν πραγματικῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων, πρὸς τὸν ρυθμὸν ἀυξήσεως τοῦ προϊόντος κατ' ἀπασχολούμενον (ἐκτὸς γεωργικῶν ἐργασιῶν).

Ἐφ' ὅσον διαπιστωθῆ διάστασις μεταξὺ τῆς ἀυξήσεως τῶν μισθῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν παραγωγικότητα τοῦ ἐργατικοῦ παράγοντος, αἱ ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς οἰκονομίας ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς δυναμικῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων διὰ τῆς συνδέσεως τούτων πρὸς τὸν ἐκάστοτε δείκτην μισθοῦ εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ προκαλέσῃ πληθωρικὰς πιέσεις ⁽⁵⁵⁾. Εἰς τοῦτο δύναται νὰ συμβάλῃ τὸ γεγονός ὅτι πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ τούτου ὁ εἶναι ἐπιβεβλημένη ἡ περικοπὴ πιστώσεων διὰ μελλοντικὰς ἐπενδύσεις καὶ συνεπείᾳ ταύτης καθυστέρησις τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ⁽⁵⁶⁾. Τοῦτο, ὁὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ὑψωσιν τῶν τιμῶν, ἡ ὅποια θέτει εἰς ἐνέργειαν τὴν καλουμένην δίνην μισθῶν-τιμῶν, ἡ ὅποια ἐπιτείνει τὴν πληθωρικὴν δίνην, μὲ συνέπειαν τὴν μείωσιν τῶν πραγματικῶν ἀμοιβῶν καὶ μὲ περαιτέρω «ἀμυντικὰς ἀντιδράσεις», αἱ ὅποια τείνουσι εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἀναλογίας τῶν ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἢ ἐφ' ὅσον δὲν ἐπιτευχθῆ τοῦτο εἰς τὴν μείωσιν τῆς παραγωγικότητος ⁽⁵⁷⁾. Ἐπιτυγχανομένης ὅμως οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως μὲ προσθετικὸς ρυθμὸς ἐκλείπουν οἱ ἀνωτέρω κίνδυνοι καὶ δημιουργοῦνται εὐρύτερα περιθώρια διὰ κοινωνικὰς παροχάς.

5.—Ἐξαρσις τῆς σημασίας τῆς δυναμικῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων

Σκοπὸς τῆς παρούσης μελέτης εἶναι νὰ θέσῃ τὸ πρόβλημα τῆς δυναμικῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων ἐπὶ τάπητος καὶ νὰ δώσῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ ἔναυσμα διὰ μίαν περαιτέρω συζήτησιν καὶ ἔρευναν τοῦ θέματος ἀπὸ ὅλας τὰς πλευρὰς. Ἄνευ τούτων δὲν ὁὰ ἦτο δυνατόν ν' ἀνοιχθῆ ὁ δρόμος διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς διεκδικήσεως ταύτης, ἡ ὅποια συνίσταται εἰς τὴν ἀρχήν, ὅτι οἱ συνταξιούχοι πρέπει νὰ συμμετέχουν εἰς τὴν γενικὴν ἐξέλιξιν τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων καὶ νὰ μὴ ἀποξενοῦνται οὕτω ἀπὸ τὴν ἀναπτυσσομένην εὐημερίαν τῆς χώρας.

Δὲν εἶναι ἀρμοδιότης ἰδικῆ μας νὰ ἐξάρωμεν τὴν σημασίαν τῆς δυναμικῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων. Ἄς ἀφήσωμεν τὸ καθῆκον τοῦτο εἰς ἄλλους ἀρμοδιωτέρους καὶ μοχθήσαντας διὰ τὴν καθιέρωσιν ταύτης.

Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἡ προσφώνησις, ἡ ὅποια ἐγένετο προσφάτως ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ καὶ βουλευτοῦ τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος Dr. Schellenberg ἐνὸς ἐκ τῶν πρωτεργατῶν τῆς δυναμικῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν

55. G. Schölders : Die Pläne für eine Neuordnung der sozialen Leistungen im Licht der Finanz- und Währungspolitik, Köln. Ὁμοίως Δ. Δελιβάνη ἐφηρ. Πολιτικὴ Οἰκονομία.

56. Müller Heinz, Die Auswirkungen einer Renten-Indexautomatik auf das wirtschaftliche Wachstum und die Stabilität der Währung εἰς Περιοδ. «Politische Studien, Jg. 7, Heft 77.

57. Κ. Καλόγηρ, Πληθωρισμὸς καὶ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις σελ. 58, 1962—Διατριβὴ ἐπὶ διδακτορία.

συντάξεων ἐν Γερμανίᾳ πρὸς τὸν Καγκελάριον Kiesinger ἐν τῇ ὁποίᾳ τονίζεται ὅτι ἡ κατάκτησις τῆς διεκδικήσεως τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῶν μισθῶν πρέπει νὰ διαφυλαχθῇ ὡς κόρη ὀφθαλμοῦ. Οὗτος μεταξὺ ἄλλων εἶπε: «Θὰ ἐμμείνωμεν εἰς τὴν ἀρχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ συντάξεις στηρίζονται ἐπὶ τῆς δυναμικῆς τοῦ μισθοῦ. Αὕτῃ ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ εἶναι ἀδιασάλευτος δι' ἡμᾶς ἀπὸ λόγους ἠθικῆς τάξεως. Οἱ ἀπόμαχοι καὶ ἀνίκανοι πλέον πρὸς ἐργασίαν ἐδημιούργησαν διὰ τῆς ἐργασίας των τὴν προϋπόθεσιν διὰ τὴν εὐημερίαν τῆς σήμερον καὶ αὔριον, οὔτοι ἀπέκτησαν ὡς ἐκ τούτου ἓνα δικαίωμα νὰ συμμετέχουν εἰς τὸ μέλλον εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων ἐκείνων, οἱ ὅποιοι παραμένουν ἐνεργῶς εἰς τὴν ἐργατικὴν ζωὴν. Ἐὰν διακηρύσσω τοῦτο, τὸ πράττω ἐν πλήρει ἐπιγνώσει τῶν οἰκονομικῶν συνεπειῶν, αἵτινες ἐπέρχονται εἰς τὸν λαόν μας. Ὑπάρχουν ὀρισμένοι κύκλοι, οἱ ὅποιοι θὰ ἤθελον νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὴν οἰκονομικὴν ἀθλιότητα τοῦ παρόντος, ἵνα στρέψουν πάλιν πρὸς τὰ ὑπίσω τὸν τροχὸν τῶν κοινωνικοπολιτικῶν ἐξελίξεων» (58).